

Kennisvragen bij gemeenten over duurzaamheid in het fysieke leefomgevingsbeleid

EINDRAPPORT

InCompany

Milieuadvies

TOM KOEMAN, MARJAN MERKELBACH, RENÉ ROELOFSEN EN DENNIS VAN
DER VEEN

ONDERZOEK UITGEVOERD MET UNIVERSITEIT MAASTRICHT, NL IN OPDRACHT VAN
TNOO-MEP, APELDOORN, NL
HEERLEN, JUNI 2002

OpenUniversiteitNederland

Colofon

Titel	Kennisvragen bij gemeenten over duurzaamheid in het fysieke leefomgevingsbeleid
Title	Research questions of Dutch municipalities about sustainability in spatial planning of the physical environment of citizens (in Dutch)
Auteur(s) document	Tom Koeman, Marjan Merkelbach, René Roelofsen en Dennis van der Veen
Uitgave	InCompany Milieuadvies, faculteit Natuurwetenschappen, Open Universiteit Nederland, Postbus 2960, 6401 DL Heerlen, NL. www.ou.nl/nw
Opdrachtgever	dr. Bart van Geleuken, TNO-MEP, Apeldoorn
Projectteam IM	M4, Duurzaamheidsambities, IM2002
Projectleider team	
Projectmedewerker	Tom Koeman, Universiteit Maastricht
Projectmedewerker	Marjan Merkelbach (studentnummer 835960334, N50213)
Projectmedewerker	René Roelofsen (studentnummer 837270734, N50213)
Projectmedewerker	Dennis van der Veen (studentnummer 836785272, N50231), Open Universiteit Nederland, wo-bachelor(BSC)-opleiding Milieu-natuurwetenschappen, major Beleid
Projectcoach	dr. Wilfried Ivens, faculteit Natuurwetenschappen, Open Universiteit Nederland, Heerlen, NL
Examinator	dr. Evert Middelbeek, faculteit Natuurwetenschappen, Open Universiteit Nederland, Heerlen, NL
Versie nummer	
Datum eerste versie	
Laatst bijgewerkt	November 2003
	InCompany Milieuadvies hanteert de APA 5th Style als norm voor haar wetenschappelijke rapportages.
Referentie naar dit rapport	Tom Koeman (UM), Marjan Merkelbach (OUNL), René Roelofsen (OUNL) en Dennis van der Veen (OUNL) (2002). Onderzoek uitgevoerd met Universiteit Maastricht, Maastricht, NL in opdracht van TNO-MEP, Apeldoorn, NL. Kennisvragen bij gemeenten over duurzaamheid in het fysieke leefomgevingsbeleid. [Research questions of Dutch municipalities about sustainability in spatial planning of the physical environment of citizens (in Dutch).] Unpublished Bachelor's Thesis, Open Universiteit Nederland, Heerlen, NL.

Copyright	© 2002 Open Universiteit Nederland, Heerlen
	De auteursrechten op dit materiaal berusten bij de Open Universiteit Nederland. Behoudens uitzonderingen door de Wet gesteld mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende(n) op het auteursrecht niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking. Copyright on this material is vested in the Open Universiteit Nederland. Save exceptions stated by the law no part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or other means, included a complete or partial transcription, without the prior written permission of the publisher.

Samenvatting

Datum	27 juni 2002
Auteurs	Tom Koeman, René Roelofsen, Dennis van der Veen, Marjan Merkelbach
Projectcoach	dr. Wilfried Ivens, faculteit Natuurwetenschappen, Open Universiteit Nederland.
Opdrachtgever	TNO-MEP, dr. Bart van Geleuken
Opdrachtoomschrijving	Kennisvragen bij gemeenten over duurzaamheid en fysieke leefomgeving
Titel	Kennisvragen bij gemeenten over duurzaamheid in het fysieke leefomgevingsbeleid
Title (in English)	Research questions of Dutch municipalities about sustainability in spatial planning of the physical environment of citizens.
Status	Definitief
Versie	4.0

In dit onderzoek is getracht de kennisbehoefte te achterhalen die bij gemeenten heerst op het gebied van duurzaamheid en fysieke leefomgeving.

Duurzame ontwikkeling wordt omschreven als een ontwikkeling die in de behoeften van de huidige generatie voorziet, zonder daarmee voor de toekomstige generaties de mogelijkheden in gevaar te brengen om ook in hun behoeften te voorzien. Op nationaal niveau zijn al diverse initiatieven ondernomen om duurzaamheid op het gebied van de fysieke leefomgeving te stimuleren. De mate waarin dit is gebeurd verschilt echter per beleidsthema.

In het onderzoek zijn 21 gemeenten kleiner dan de G30 geïnterviewd. De resultaten van deze interviews zijn aangevuld met de resultaten van een brainstormsessie met TNO. Uit de resultaten is gebleken dat de gemeenten moeite hebben met het in kaart brengen van de huidige mate van duurzaamheid binnen de gemeente en met het inschatten van de effecten van het beleid. Dit komt door een moeilijke beschikbaarheid van de gegevens en doordat het begrip duurzaamheid een zeer abstract begrip is.

De prioriteit die een gemeente geeft aan het verwerken van duurzaamheid binnen beleid verschilt per beleidsthema. Meestal ligt de prioriteit lager dan het ambitieniveau van de gemeente. Dit komt door gebrek aan geld en capaciteit bij gemeenten en doordat er op een aantal beleidsterreinen weinig regelgeving is waarmee duurzaamheid kan worden afgedwongen.

Voor gemeenten is het niet moeilijk een keuze te maken tussen beleidsthema's. Deze keuzen hangen af van de beschikbare financiën en wetgeving.

Gemeenten hebben vaak moeite met het overtuigen van derden van het belang en het nut van duurzaamheid. Ook lijkt het erop dat gemeenten geen duidelijk beeld hebben van beleidsinstrumenten die ze aan kunnen wenden voor het duurzaamheidsbeleid. Vooral op het gebied van subsidies is veel onduidelijkheid over de mogelijkheden. Daarnaast hebben gemeenten behoefte aan samenwerking tussen gemeenten onderling. Die is er nu nog niet altijd.

Aan de hand van de onderzoeksresultaten zijn de volgende aanbevelingen aan TNO-MEP gedaan. TNO zou kunnen helpen bij het opzetten van een algemeen informatiepunt voor gemeenten. TNO zou gemeenteamttenaren kunnen helpen door duurzaamheid concreet en/of inzichtelijk te maken voor burgers en politiek. Ook kan TNO de rijksoverheid of de gemeenten (b.v. via de VNG) adviseren in het opzetten van een duidelijk beleid ten

aanzien van duurzaamheid. Daarnaast zou TNO een rol kunnen spelen in het samenbrengen van gemeenten. TNO zou ambtenaren bij kunnen staan bij het communiceren van duurzaamheid naar de burgers en politiek. Als laatste zou TNO ook aandacht kunnen besteden aan het duurzaam renoveren en verbouwen van gebouwen.

Inhoud

Samenvatting	i
Inhoud	1
1. Inleiding	2
2. Projectafbakening	3
2.1. Duurzaamheid	3
2.2. Landelijke initiatieven	4
2.3. Leefomgeving	5
2.4. Onderzoeksvragen	6
3. Werkwijze	7
3.2. Werkwijze brainstormsessie	8
4. Resultaten	9
4.1. Algemene karakteristieken	9
4.2. Uitwerking van het begrip duurzaamheid in het beleid	9
4.3. Communicatie over duurzaamheid met derden	11
5. Conclusies	15
5.1. Hebben gemeenten voldoende kennis over de huidige situatie?	15
5.2. Zijn de gemeentelijke duurzaamheidsambities voldoende duidelijk?	15
5.3. Is het voor gemeenten moeilijk om een duidelijke keuze te maken tussen duurzaamheidsthema's. Zo ja, waarom?	16
5.4. Wat is de rol van de interne gemeentelijke organisatie en van externe partijen bij het concreet maken van duurzaamheid?	16
6. Aanbevelingen voor TNO	18
6.1. Creëer een centraal informatiepunt	18
6.2. Maak duurzaamheidsbeleid concreet	18
6.3. Zorg voor een duidelijk rijksbeleid	19
6.4. Zorg voor het samenbrengen van gemeenten	19
6.5. Leer ambtenaren te communiceren over duurzaamheid	20
6.6. Besteed aandacht aan verbouwen en renovatie	20
7. Referenties	21
Bijlage 1: Resultaten van de bij de gemeenten gehouden interviews (geanonimiseerd)	1

1. Inleiding

Teneinde gemeenten in de nabije toekomst te kunnen helpen in het ontwikkelen en uitwerken van duurzaamheidsambities heeft Team 4 van Incompany Milieuadvies, in opdracht van TNO Milieu, Energie & Procesinnovatie, in de periode maart tot en met juni 2002 een onderzoek uitgevoerd om de kennisvragen in dit proces helder te krijgen.

Concreet is getracht om een inventarisatie te maken van de specifieke kennisbehoefte die gemeenten hebben ten aanzien van duurzaamheid en leefomgeving (beperkt tot de fysieke omgeving) in het kader van stedelijke vernieuwing.

Om deze kennisbehoefte te achterhalen zijn in het onderzoek in totaal 21 gemeenten die te maken hebben met stedelijke vernieuwing geïnterviewd. De resultaten van het interview, de conclusies en de hieruit voortvloeiende aanbevelingen worden in dit rapport weergegeven.

2. Projectafbakening

In dit hoofdstuk zal een afbakening van de begrippen duurzaamheid en leefomgeving plaatsvinden in het licht van de opdracht "Marktverkenning duurzaamheidsambities gemeenten". De afbakening vormt de basis voor het interview welk bij diverse gemeenten zal worden afgenomen om op deze manier de kennisbehoefte van gemeenten te peilen ten aanzien van het begrip duurzaamheid in relatie tot de fysieke leefomgeving.

De opdrachtschrijving geeft ten aanzien van de begrippen weinig aanknopingspunten. Uit de opdracht wordt alleen duidelijk dat het duurzaamheidsambities bij gemeenten betreft en dat deze toegespitst dienen te worden op bestaand stedelijk gebied waar herstructurering plaatsvindt of gaat vinden. Na overleg met de opdrachtgever is ook het aspect leefomgeving (ten aanzien van de fysieke omgeving) bij dit onderzoek betrokken.

2.1. Duurzaamheid

Door de commissie Brundtland is duurzame ontwikkeling gedefinieerd als een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder daarmee voor de toekomstige generaties de mogelijkheden in gevaar te brengen om ook in hun behoeften te voorzien. Hierbij gaat het niet alleen om milieu, maar ook om economische en sociale belangen. De vereniging van deze belangen op verschillende schaalniveaus (mondiaal, nationaal en lokaal) is hierbij de centrale uitdaging.

In het nationaal milieubeleidsplan 3 (NMP 3) wordt bovenstaande definitie onderschreven. Hierbij wordt tevens aangegeven dat duurzame ontwikkeling geen eindstation is, maar een maatschappelijk proces, dat invulling krijgt in een continue afweging van maatschappelijke doelen. Het resultaat van de afweging dient regelmatig te worden vastgelegd. Op lokaal niveau zijn in het NMP3 de navolgende doelstellingen uitgewerkt^{1,2}:

1. Voorkómen van problemen met bodem, water, lokale luchtverontreiniging en geluidsproblemen;
2. Compacte steden met een goed leefmilieu die de internationale concurrentie aankunnen;
3. Een duurzame leefomgeving in de stad en op het platteland.

In de nota milieu en economie³ schetst het kabinet een perspectief van een duurzame economische ontwikkeling. Daarbij is uitgegaan van het streven om een maatschappelijke ontwikkeling te realiseren waarin economische groei, versterking van de concurrentiekracht en toename van de werkgelegenheid worden gecombineerd met een zorgvuldig beheer van ruimte, natuur en biodiversiteit, een vermindering van de milieudruk en een aanmerkelijke vermindering van de inzet van fossiele brandstoffen. Één van de doelstellingen in deze nota van belang voor onze opdracht luidt: Het beheersen van de ruimtedruk in ons land door een optimaal gebruik van de bestaande ruimte in de meer verstedelijkte delen van ons land en een intensiever gebruik van de nog onbenutte ruimte in het water, onder de grond en met overkluizing.

In het handboek Ruimtelijke Ordening en Milieu staat duurzame ontwikkeling centraal en wordt het begrip via een vijftal invalshoeken benaderd te weten duurzaamheid, milieuhygiëne, ecologische kwaliteit, proceskwaliteit en integratie⁴.

Ten aanzien van het begrip duurzaamheid wordt verder ingegaan op een aantal thema's te weten verspilling, verwijdering, verzuring en verandering van klimaat. Ten aanzien van deze thema's wordt de nadruk gelegd op vervoersplanologie en milieu, integraal waterbeheer, energie en afval en ruimte.

In het handboek staat ook een voorbeeld beschreven van duurzame herstructurering van een bestaande woonwijk in Haarlem: Schalkwijk.

2.2. Landelijke initiatieven

Op het gebied van duurzaamheid zijn vanuit de overheid diverse initiatieven gestart. Twee voorbeelden daarvan zijn het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) en de Lokale Agenda 21 (LA 21).

Het ISV beoogt de stedelijke vernieuwing op integrale wijze te stimuleren en te ondersteunen middels een sturingsfilosofie bestaande uit drie kernthema's:

1. Het integreren van geldstromen en beleid
2. Het bewerkstelligen van meer interactie tussen bestuurslagen onderling maar ook derden zoals het bedrijfsleven, woningbouwcorporaties en bewoners
3. Het stimuleren van innovatie door het honoreren van sturende elementen in proces en aanpak

Binnen het ISV zijn 12 prestatievelden benoemd, waarvanduurzaamheid/omgevingskwaliteit en zorgvuldig ruimtegebruik belangrijk zijn in het kader van deze opdracht. Binnen duurzaamheid geeft de gemeente aan hoe zij de doelstellingen van duurzaamheid integreert in het stedelijke vernieuwingsbeleid zoals ondermeer bodemsanering, sanering van geluidshinder, duurzaam bouwen, energie, bedrijfsverplaatsingen en watersystemen.

Binnen zorgvuldig ruimtegebruik geeft de gemeente aan hoe zij komt tot optimaal gebruik van de ruimte in het bestaande stedelijk gebied. De gemeente dient hierbij in te gaan op de mogelijkheden om te komen tot intensief, multifunctioneel en ondergronds gebruik van de ruimte⁵.

De Agenda 21 is het resultaat van een in 1992 door de VN georganiseerde internationale conferentie over milieu en ontwikkeling in Rio de Janeiro. De deelnemende landen stelden toen een wereldwijd actieprogramma vast voor duurzame ontwikkeling in de 21ste eeuw: Agenda 21. Veel van de actiepunten hebben betrekking op het lokale niveau. De conferentie heeft dan ook een oproep gedaan aan de lokale overheden om een eigen agenda 21 uit te werken: Lokale agenda 21 (LA 21). De LA 21 gaat in essentie over twee zaken:

- De lokale vertaling van de milieu- en ontwikkelingsdoelstellingen (i.c. duurzame ontwikkeling) zoals in Rio de Janeiro vastgesteld
- Het betrekken van lokale maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven bij de planning en de realisatie hiervan

Het praktijkboek lokale agenda 21⁶ is in 1996 opgesteld door adviesbureau SME in opdracht van de VNG. Het doel van het praktijkboek is vast te leggen hoe er op

gemeentelijk niveau met de LA21 wordt omgegaan. Uit het praktijkboek LA21 blijkt dat de LA21 in de meeste gemeenten qua invulling verschillend wordt uitgelegd en men er zelf vorm en inhoud aan geeft. De invulling van de LA21 kan wel een maat zijn voor het ambitieniveau van een gemeente⁷.

Op het gebied van duurzaamheid zijn ten aanzien van regelgeving grote verschillen tussen de diverse beleidsthema's op zowel Rijks als lokaal niveau. Zo is er veel wettelijke regelgeving op het gebied van bodem en van geluid. Ten aanzien van de o.a. de thema's duurzame energie en duurzaam bouwen is die regelgeving er echter nauwelijks. Ook op lokaal niveau zijn er grote verschillen in de verankering van deze thema's in het beleid. De ene gemeente heeft een convenant opgesteld met de diverse partners waarin zaken geregeld worden terwijl de andere gemeente nog niet eens een doelstelling geformuleerd heeft.

Het ontbreken van regelgeving komt allereerst doordat een landelijk opgelegde regelgeving in de vorm van een strakke normering de lokale belangen in de weg kan zitten. Gemeenten hebben eerder behoefte aan een kader waarbinnen zij zich kunnen bewegen. Binnen een dergelijk kader kan door het Rijk een generieke duurzaamheidsnorm gesteld worden, de gemeenten dienen deze generieke norm uit te werken per thema waarbij ze de vrijheid zouden moeten hebben om bepaalde thema's meer nadruk te geven dan andere, afhankelijk van hun streefbeeld en behoefte. Daarnaast zijn de effecten van duurzaamheid vaak pas op de langere termijn zichtbaar. Hierdoor is duurzaamheidsbeleid voor de korte termijn politiek minder interessant (men kan niet direct scoren).

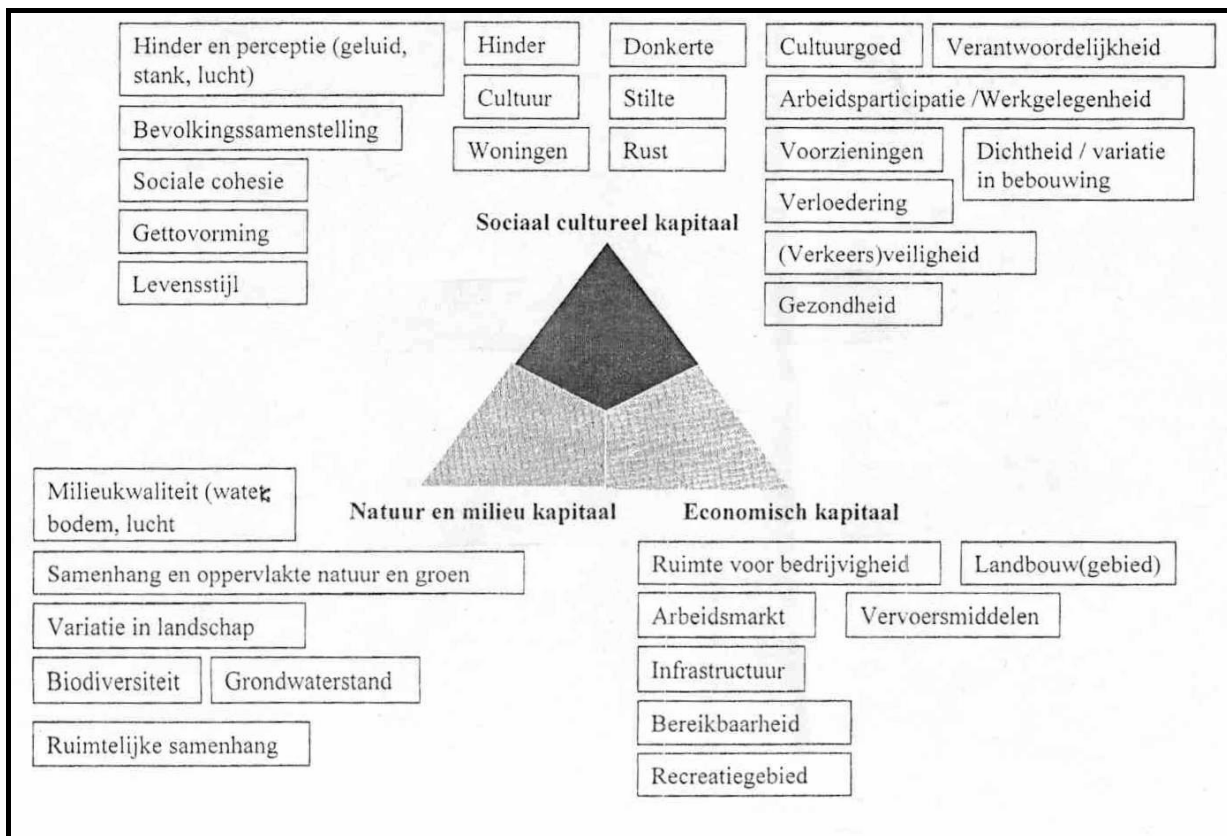
2.3. Leefomgeving

Onder leefomgevingsbeleid wordt verstaan het gebiedsgericht maatwerk met als doel het realiseren van een zo hoog mogelijk milieurendement in samenhang met sociale en ruimtelijk-economische aspecten/waarden. In relatie tot milieu betekent dit:

- milieu als partner (win-win) i.p.v. kostenpost
- milieuaspecten vanaf de planfase meenemen bij gebiedsontwikkeling
- milieuaspecten zo vroeg mogelijk inbrengen bij stadsvernieuwingsprojecten
- kansen benutten

Dit denkmodel kan grafisch worden weergegeven zoals in figuur 1. Hierin is duidelijk de samenhang zichtbaar tussen de drie pijlers die het totale duurzame kapitaal (onze leefomgeving) verwoorden. Er moet sprake zijn van een wisselwerking tussen de drie pijlers om zodoende een hoogwaardige leefomgeving te kunnen creëren (uit Discussienota leefomgevingsbeleid gemeente Heerlen⁸).

In het tot recent gevoerde milieubeleid was van deze samenhang geen sprake en 'duwde' natuur en milieu alleen maar tegen de andere pijlers zonder dat men van elkaar profiteerde. Dit resulteerde vaak in een negatief milieuresultaat. Om deze reden wordt getracht in het leefomgevingsbeleid deze pijlers te integreren. Dit gaat niet altijd even makkelijk, enerzijds door spanningen tussen de verschillende pijlers (bijvoorbeeld spanningen tussen milieubelangen en economische belangen), anderzijds door gebrek aan kennis bij de betreffende gemeenteamttenaren^{8,9} doordat dit een geheel nieuwe benaderingswijze vormt en anderzijds ook vaak de Ausgangssituation (nulsituatie) slecht of niet te bepalen is voor een gemeente (bv. CO₂ niveau binnen een gemeente om zodoende de reductie te kunnen bepalen)

Figuur 1: grafische weergave aandachtspunten leefomgevingsbeleid⁶

2.4. Onderzoeksvragen

De projectafbakening uit paragraaf 2.1, 2.2 en 2.3 heeft geleid tot de volgende onderzoeksvragen:

1. Hebben de gemeenten voldoende kennis over de huidige situatie (mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving)?
2. Zijn de gemeentelijke duurzaamheids- en leefomgevingsambities voldoende duidelijk (te maken)?
3. Is het voor gemeenten moeilijk om te kiezen tussen duurzaamheidsthema's en zo ja, waarom hebben zij moeite met deze keuze.
4. Wat is de rol van de interne gemeentelijke organisatie (inclusief bestuur) en van externe partijen bij het concreet maken van duurzaamheid en leefomgevingskwaliteit (welke weerstanden zijn te overwinnen)?

Deze onderzoeksvragen hebben gediend als basis voor het interview dat is uitgevoerd bij de gemeenten.

Werkwijze

Ten behoeve van dit onderzoek is in eerste instantie gekozen voor een aanpak middels interviews van diverse gemeenten gevolgd door een workshop met de geïnterviewde gemeenten. Gedurende het onderzoek is gebleken dat de animo onder de deelnemende gemeenten voor deelname aan een workshop zeer minimaal was. Derhalve is in overleg met de opdrachtgever besloten om de workshop geen doorgang te laten vinden, maar de resultaten van de interviews te bespreken in een brainstormsessie met de opdrachtgever.

3.1. Werkwijze interview

Voor het interview zijn gemeenten geselecteerd die voldeden aan 3 voorwaarden:

- Het is geen G30 gemeente
- De gemeente heeft te maken met stedelijke vernieuwing
- De gemeente ligt in de woonomgeving van de projectmedewerker (uit praktische overweging).

De vragen voor het interview zijn zodanig opgesteld dat er enerzijds een antwoord zou komen op de vraag 'wat de kennisvragen bij de gemeenten zijn op het gebied van duurzaamheid, gericht op de fysieke leefomgeving'. Anderzijds zouden de vragen een algemeen beeld geven van de situatie in de gemeente, zodat de kennisvragen die er wel (of juist niet) waren wellicht konden worden verklaard. Er is zoveel mogelijk met open vragen gewerkt, met als doel om meer informatie los te krijgen. Afsproken was dat de interviewer n.a.v. het antwoord zou doorvragen op het onderwerp.

Elk teamlid heeft individueel geïnterviewd. Dit was mede veroorzaakt door de grote afstand tussen de woonplaatsen van de projectleden. Elke gemeente is telefonisch benaderd met het verzoek mee te werken aan dit onderzoek in opdracht van TNO-MEP. Daarna is de afspraak bevestigd per brief, waarin de workshop al was aangekondigd. De afspraken zijn zoveel mogelijk gemaakt met milieubeleidsmedewerkers of hun chef. Als dit niet mogelijk was, was een alternatief een afspraak met een stedenbouwkundige. Dat laatste had echter niet de voorkeur. Een combinatie van beiden uiteraard wel.

De gemeenten, die zijn geïnterviewd, zijn in alfabetische volgorde:

Barendrecht, Brunssum, Den Helder, Enkhuizen, Heerlen, Hellevoetsluis, Hoorn, Kerkrade, Landgraaf, Maassluis, Moerdijk, Parkstad Limburg, Purmerend, Ridderkerk, Schagen, Sittard-Geleen, Spijkenisse, Susteren, Valkenburg, Vlaardingen, Weert, regio Parkstad Limburg.

Hierbij wordt aangetekend dat de gemeente Heerlen behoort tot de G30 maar uit praktische overwegingen toch geïnterviewd is. Regio Parkstad Limburg is eveneens geïnterviewd aangezien uit de eerste interviews binnen de regio bleek dat veel duurzaamheidsaspecten regionaal werden opgezet. Vandaar dat ook de regionale beleidsmedewerker bij regio Parkstad Limburg is geïnterviewd.

Voor het houden van het interview is de projectmedewerker naar de betreffende gemeente gegaan, om in een persoonlijk gesprek de vragen te kunnen stellen. Hier is voor gekozen, omdat bij een bezoek het beter mogelijk is te kunnen reageren en door te vragen op een bepaald antwoord dan bij een andere onderzoeksmethode (bijv. schriftelijke enquête of telefonisch interviewen). Bij een persoonlijk gesprek krijgt men bovendien nog non-verbale informatie, waarop de interviewer kan reageren.

Het interview heeft in de meeste gevallen plaatsgevonden met een beleidsmedewerker van de afdeling milieu die betrokken was bij de opzet en implementatie van het duurzaamheidsbeleid. Bij enkele gemeenten lag deze taak bij de afdeling ruimtelijke ordening of de afdeling bouwen en wonen. Gelet op de korte termijn waarbinnen de interviews gehouden dienden te worden is het niet gelukt om zowel milieu- als stedenbouwkundige mensen gezamenlijk te interviewen.

De resultaten van de interviews zijn na een grondige analyse geanonimiseerd verwerkt. De analyse is in dit rapport opgenomen en de resultaten van de individuele interviews zijn als bijlage aan de rapportage toegevoegd.

3.2. Werkwijze brainstormsessie

Ten behoeve van de brainstormsessie is een analyse van de interviews opgesteld. Deze analyse is uitgewerkt tot een vrij grote lijst van aanbevelingen. Op basis van deze grote lijst van aanbevelingen en een enkele stelling is met de medewerkers van TNO-MEP een discussie gevoerd over de toepasbaarheid van de aanbevelingen voor TNO. De resultaten van de discussie zijn verwerkt in de conclusies en aanbevelingen in deze rapportage^{10 11 12}.

4. Resultaten

4.1. Algemene karakteristieken

In de analyse zijn de resultaten van 21 interviews met de gemeenteambtenaren gebruikt. Het gemiddeld aantal inwoners van de 21 gemeenten bedraagt 58.541 (17.000-270.000). Het gemiddelde oppervlak van die gemeenten bedraagt ca. 9000 (900-46.114) hectare. Van de gemeenten is de meerderheid stedelijk georiënteerd (57%), terwijl de minderheid landelijk is georiënteerd (14%). De rest is zowel stedelijk (vaak grotendeels) als landelijk georiënteerd. Stedelijk wordt hierbij uitgelegd dat vrijwel de gehele gemeente stedelijk cq. binnenstedelijk is en er weinig tot geen platteland tot de gemeentekern behoort.

4.2. Uitwerking van het begrip duurzaamheid in het beleid

Ruim de helft van de geïnterviewden (52%) omschrijft duurzaamheid op een manier die overeenkomt met de definitie van het Brundlandtrapport waarbij gesproken wordt over het zorgdragen dat ook toekomstige generaties tekort te doen. De definitie van vijf gemeenten (24%) sloot duidelijk aan bij de taak van de desbetreffende afdeling, namelijk bouwen.

In 71% van de gemeenten is daadwerkelijk sprake van beleid gericht op duurzaamheid. De overige gemeenten (19%) zijn wel bezig met duurzame ontwikkeling in de fysieke leefomgeving, maar bij deze is dit meestal alleen projectmatig.

Alle geïnterviewde gemeenten houden zich bezig met het aspect duurzaam bouwen, terwijl 95% ook problematiek m.b.t. bodem, lucht, water en geluid probeert te voorkomen cq. op te lossen. Daarnaast zijn beheer van ruimte, natuur en biodiversiteit en energiebesparing belangrijke thema's voor respectievelijk 86% en 81% van de gemeenten. De overige thema's zijn minder populair: compacte stad met goed concurrentiepositie (48%), afvalreductie (71%), vervoersplanologie (52%) en bedrijfsverplaatsingen in het kader van herstructurering (62%). Wat betreft dat laatste thema hebben veel gemeenten hier al veel werk verricht. Zelf noemden diverse gemeenten nog de volgende thema's: ecologische hoofdstructuur, bewaren/benutten historisch karakter, communicatie, preventie bij bedrijven, lokale agenda, zusterprojecten, water en externe veiligheid.

Een aantal gemeenten had geen problemen bij het in kaart brengen van de huidige mate van duurzaamheid (14%). Negentien procent gaf aan niet te weten hoe dit zou moeten gebeuren, mede door het vage begrip duurzaamheid en het moeizame kwantificeren ervan. Vierentwintig procent van de gemeenten kwam door gebrek aan financiën en/of capaciteit er niet aan toe. Het merendeel had moeite met het verkrijgen van de nodige informatie, zoals gegevens over het energiegebruik door de nutsbedrijven. Het merendeel van de geïnterviewde gemeenten heeft dus op de een of andere wijze een probleem bij het inzichtelijk maken van de mate van duurzaamheid.

Van de geïnterviewde gemeenten kent 33% geen hoge prioriteit toe aan duurzaamheid. Dit heeft in ongeveer de helft van deze gevallen te maken met de slechte financiële situatie van de gemeente. Ook komt het voor dat de slechte financiële situatie de

uitvoering van het duurzaamheidsbeleid tegenwerkt, ook al is de prioriteit in de gemeente hoog. Bovendien blijkt dat het uitvoeren van haalbaarheidstudies vaak de goedkeuring van gemeentebesturen kan krijgen, maar dat te weinig geld beschikbaar is voor de uitvoering ervan. De haalbaarheidsstudie is vaak gesubsidieerd, de uitvoering van het project niet of onvoldoende.

Van de geïnterviewde gemeenten heeft 43% problemen met financiering. Dit is terug te voeren op een aantal factoren te weten:

1. slechte economische situatie;
2. duurzaamheid is niet verankerd in beleid en/of wetgeving (zie ook paragraaf 2.2) zodat 'geconcurrereerd' moet worden, zowel binnen een project bij de afweging van uit te voeren realiseerbare onderdelen in relatie met de financiële exploitatie en buiten het project met andere gemeentelijke projecten die dan vaak een politieke voorkeur genieten omdat deze beter scoren op de korte termijn;
3. door financieringsproblemen bij partners van de gemeente; invoering van duurzaamheid heeft nl. in de meeste gevallen hogere aanvangskosten van het project.
4. doordat subsidievoorwaarden vaak het gebruik ervan ontmoedigen; bijvoorbeeld: een project moet over 3 maanden starten, maar de aanvraag van de subsidie duurt 6 maanden, met als voorwaarde dat de subsidie 50% is, en dat de gemeente de overige 50% zelf moet betalen in geld of capaciteit.
5. door de terughoudendheid van partijen als gevolg van de hogere initiële kosten (ook al zijn investeringen vaak op langere termijn wel rendabel).

33% van de gemeenten hebben geen problemen met het concretiseren van duurzaamheid. De problemen liggen vaak in het overtuigen van derden van het langetermijn voordeel en de gevolgen van de manier van leven zoals we nu doorgaan. Bovendien zijn belangen van gemeenten en partners niet altijd hetzelfde. De gemeente denkt bijvoorbeeld aan de lange termijn voordelen voor de omgeving, terwijl de projectontwikkelaar is geïnteresseerd in de korte termijn opbrengsten.

Twee van de 21 ondervraagde gemeenten weten niet welke instrumenten beschikbaar zijn voor het uitvoeren van het beleid. Andere gemeenten wisten het wel, maar gaven aan dat er veel veranderingen waren. Gemeenten die dat wel wisten noemden de ecokwantummethode, gebiedstypering, financieel beheer (o.a. subsidies), proces- en programmamanagement, communicatie (o.a. overleg), subsidies, netwerken, convenanten, regulering (bouwverordening) en gemeentelijk milieubeleidsplan.

24% van de gemeenten weet niet welke financiële middelen beschikbaar zijn voor duurzaamheidsbeleid. Vaak blijkt de weg in subsidieland moeilijk en ondoorgrondelijk, terwijl de voorwaarden van deze subsidies het gebruik ervan niet aanmoedigen.

Het inschatten van de effecten van het beleid is vaak moeilijk als het gaat om moeilijk te kwantificeren gebieden (zoals lucht, CO₂, klimaat, duurzame materialen en afval) of als gegevens niet door nutsbedrijven worden opgeleverd. Hetgeen gerealiseerd is, is op zichzelf wel te kwantificeren (bv. aantal geplaatste zonneboilers), echter de bijdrage hiervan aan bv. de CO₂ reductie van de stad is voor gemeenten zeer lastig te bepalen en zichtbaar te maken voor de burgers. Dit in tegenstelling tot bv. de vernieuwing van een riool, dit is een maatregel die voor de burger zichtbaar waar te nemen is (meestal ook nog

in combinatie met vernieuwing van de straat) en waarvan ook het effect voor de burger zichtbaar te maken is.

Bovendien beïnvloeden de inwoners de genomen maatregelen (door de aanschaf van bijvoorbeeld waterbesparende douchekop, onafhankelijk van het beleid van de gemeente) en blijken methodieken niet bekend bij de betrokken ambtenaren.

Over het algemeen hebben de gemeenten voldoende technische kennis in huis om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven. Bovendien weet men vaak de weg naar specialistische kennis te vinden, bijvoorbeeld door het inhuren van adviesbureaus of het inschakelen van Novem. Beperkende factoren die genoemd werden waren tijd en geld, kennis over kosten/batenanalyse en kennis over lucht werd in een enkel geval als ontbrekend aangegeven.

4.3. Communicatie over duurzaamheid met derden

57% van de gemeenten werkt het begrip duurzaamheid (ten aanzien van de fysieke omgeving) uit in een breed maatschappelijk proces, waarvan sommigen dit echter slechts in beperkte mate doen. Iedere gemeente wist welke partijen hiervoor benaderd kon worden. Partijen die genoemd werden, zijn projectontwikkelaars, Novem, boeren, adviesbureaus, natuur- en milieuorganisaties, brancheorganisaties, nutsbedrijven, andere overheden, burgers, middenstand en wooncorporaties.

Ook in de planontwikkeling worden vaak partijen gevraagd om te participeren, zoals projectontwikkelaars en woningcorporaties. Problemen die de gemeenten hierbij ondervinden zijn tegengestelde belangen, wantrouwen, het feit dat duurzaamheid niet leeft bij andere partijen en hogere initiële kosten van dergelijk beleid. Vooral bij dat laatste blijven mensen moeilijk te overtuigen van de lagere kosten van duurzame materialen op de lange termijn en de noodzaak van duurzaamheid. In het kader van een planexploitatie is dit meestal niet hard te maken waardoor alleen de kosten van de investering worden meegerekend, maar de winst op de langere termijn niet. Hierdoor scoren duurzame maatregelen vaak negatief (imago kostprijsverhogend).

Als de gemeente advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid weten ze allemaal wie ze kunnen benaderen (o.a. Novem, adviesbureau's etc.). Een aantal gemeenten gaf aan dat kennis versnipperd aanwezig is en dat een soort 'loket' waar dergelijke informatie te halen is van groot nut zou kunnen zijn.

De meningen over de effectiviteit van verschillende communicatiekanalen lopen erg uiteen. Sommigen vinden huis-aan-huis bladen nuttig terwijl anderen aangeven vooral baat te hebben bij persoonlijke voorlichting als aangesloten wordt bij reeds bestaande overlegstructuren, zoals de wijkraad of als aangesloten wordt bij de belevingswereld van de inwoner op dat moment, zoals bijvoorbeeld bij het aanvragen van een bouwvergunning of bij het bezoeken van een bouwmarkt. Een andere gemeente gaf aan juist veel baat te hebben bij speciale voorlichtingsavonden. Over het algemeen blijkt mondelinge communicatie het beste te werken, vooral als deze herhaald wordt. Een gemeente gaf aan dat dit een taak is van de landelijke overheid en dat een gemeente weinig kan doen op dit vlak.

4.4. Uitvoering en evaluatie van beleid

De meeste gemeenten noemen het ontbreken van een wettelijke basis het meest problematisch als het gaat om regelgeving ten aanzien duurzaamheid. Als voorbeeld kan genoemd worden het toepassen van duurzame energie. Voor de planontwikkeling wordt vaak wel een energievisie opgesteld waarin de mogelijkheden voor toepassing van

duurzame energievormen wordt onderzocht en aangegeven wordt welke EPL (Energieprestatie norm op locatie) voor een locatie haalbaar en realistisch is. Vaak wordt hierbij aansluiting gezocht bij hetgeen een gemeente in haar beleid verwoord heeft. Echter op het moment van uitvoering zal een projectontwikkelaar zich gaan realiseren dat de genoemde maatregelen een kostenpost van bv. € 3.000,- per woning opleveren en dat daardoor of de huizenprijs moet stijgen of de winst zal dalen. Op dat moment heeft de gemeente bijna geen invloed meer op de projectontwikkelaar. Als deze voldoet aan het gestelde in het Bouwbesluit dan kan een gemeente de projectontwikkelaar niet via wet dwingen om alsnog de maatregelen te implementeren. Een en ander zal dan via onderhandelingen geregeld moeten worden waarbij voor bestuurders (en dus ook de burgers) de bouw van een woonwijk fysiek waarneembaar is, maar het resultaat van duurzame maatregelen vaak niet zichtbaar wordt. Voor een bestuurder kan dit een argument zijn om duurzaamheid niet al te zwaar in te zetten tijdens onderhandelingen aangezien dit de gehele planontwikkeling kan vertragen of zelfs teniet doen. De regelgeving die in het Bouwbesluit is vastgelegd gaat bovendien niet ver genoeg wanneer gemeenten duurzame ontwikkeling willen toepassen. Anderzijds gaven twee gemeenten aan dat meer regelgeving ook niet nodig zou moeten zijn, maar dat duurzaamheid vanuit de mensen zelf zou moeten komen.

Het gebrek aan regels is ook het grote probleem bij handhaving. Als er niets af te dwingen valt, is er ook niets te handhaven. Formeel kan een gemeente slechts handhaven op zaken die wettelijk zijn vastgelegd zoals bv. in het Bouwbesluit. Beleidsmatige zaken en zelf convenanten zijn niet of nauwelijks handhaafbaar. Andere problemen die werden aangegeven waren dat aannemers goed gecontroleerd moeten worden, bewoners soms bepaalde maatregelen teniet doen (b.v. door hun duurzame nieuwbouwwoning direct na oplevering toch een (niet-duurzaam) verfje te geven), gebrek aan capaciteit en de moeilijkheid van het monitoren.

Tien procent van de gemeenten gaf aan geen problemen te hebben met het meten en evalueren van de resultaten van het beleid. Negentien procent was hier nog niet mee bezig en had dus geen mening. Problemen die ondervonden werden, waren gebrek aan mankracht, het niet verkrijgen van informatie (19%) en het moeilijk meetbaar en kwantificeerbaar zijn van duurzaamheidsmaatregelen (33%). Een gemeente gaf aan dat als er een goed, simpel en eenvoudig meetsysteem zou zijn hier gebruik van gemaakt zou worden. Ook gaf een gemeente aan dat hun convenant en pilotproject wel voldoende houvast bieden.

In de navolgende tabel 1 staan de maatregelen vermeld waarvan de gemeenten ze effectief of minder effectief noemden.

De gemeenten zitten momenteel in een overgangsfase van themagericht duurzaamheidsbeleid (b.v. geluidreductie in de gemeente) naar een gebiedsgericht duurzaamheidsbeleid, waarbij voor een bepaalde wijk alle thema's worden aangepakt. Dit vergt een andere aanpak van het beleid, omdat nu vragen opduiken zoals: welk aspect is belangrijker: geluid of ruimte om te wonen? Welke thema's werken cumulatief, welke heffen elkaars effect op? Hoe beoordeel je de effecten van het gezamenlijke resultaat?

Tabel 1: Effectiviteit van beleidsmaatregelen gericht op duurzaamheid. Tussen haakjes staat het aantal gemeenten die deze maatregel noemden).

Effectieve maatregelen	Niet/minder effectieve maatregelen
Maatregelen m.b.t. terugdringen energieverbruik (2)	Nog experimentele alternatieve energie (1)
Maatregelen m.b.t. verbeteren woonkwaliteit (1)	Terugdringen autogebruik (i.v.m. draagvlak bij bevolking) (1)
Wettelijk vastgestelde normen (1)	Alternatieven zonder maatschappelijk draagvlak (1)
Geluid en bodemnormen (1)	EPL slecht hanteerbaar in praktijk (1)
Preventieve maatregelen (1)	Communicatie en voorlichting met uitzondering van persoonlijke benadering (1).
Financiële prikkels (4)	Gedragmaatregelen (aanpassingen aan bv. het leefpatroon van de bevolking) (2)
Concreet beleid (1)	
Vroegtijdig informeren van uitvoerder (1)	
Regulering (3)	
Persoonlijke communicatie (4)	
Convenant (1)	

4.5. Overige kennisvragen

In het interview is naast de vaste vragen ook aan elke gemeente gevraagd of zij ten aanzien van het aspect duurzaamheid nog aanvullende vragen hadden welke ze graag beantwoord zagen. Onderstaand is een opsomming van deze vragen gegeven:

- ondervind te weinig steun landelijke politiek bij de uitvoering en implementatie van duurzaamheid (1 gemeente);
- ontmoedigende subsidievoorwaarden van de subsidieverstrekende instanties (1 gemeente);
- verbeteren omzetten beleidsplannen in uitvoering binnen gemeente (2 gemeenten), dus met andere woorden het concreet maken van de beleidsvoornemens in de planuitvoering;
- mensen zijn egoïstisch en zijn moeilijk te overtuigen van uitputtelijkheid van bronnen (1 gemeente);
- meer kennis gewenst interpretatie ecokwantummethode (1 gemeente);
- samenwerking gemeenten zou goed zijn (1 gemeente);
- welke rol wil TNO-MEP gaan spelen voor gemeenten op het gebied van duurzaamheid . TNO is nou niet de eerste waar je aan denkt als je advies zoekt op het gebied van duurzaamheid (1 gemeente);
- hoe duurzaamheid in te zetten in diverse gebieden (1 gemeente);
- kennis over transformatie van thema's naar gebiedsgericht beleid ontbreekt (1 gemeente);

- in stedenbouwkundige plannen en bestemmingsplannen meer afdwingbaar kunnen optreden zoals thans wel het geval is met bodem en geluid (1 gemeente);
- maak een tussenstap in afdwingbaarheid. Niet direct alles in regels, wel ervoor zorgen dat het economisch motief niet direct gebruikt wordt om maatregelen af te schrijven (1 gemeente);
- zorg voor wet en regelgeving (1 gemeente);
- zorg voor handleiding voor beleidsmakers die ook op uitvoering en communicatie van duurzaamheid ingaat (1 gemeente);
- waar kunnen medewerkers bijgespijkerd worden in kennis over duurzaamheid? (1 gemeente)
- zijn er al meer uitgewerkte projecten zodat men kan leren van elkaar (1 gemeente)
- informatie over duurzaam verbouwen/renoveren is gewenst (1 gemeente)
- begrip duurzaamheid te vaag (1 gemeente);
- hoe leeft duurzaamheid binnen andere gemeenten. Wat wordt er in andere gemeenten gedaan op het gebied van duurzaamheid? (1 gemeente)
- hoe is het mogelijk om effecten van duurzaam beleid zichtbaar te maken? Hier hangt de effectiviteit voor een groot deel vanaf. Mensen willen niet beginnen aan iets waar ze het nut niet van zien (1 gemeente);
- wat is de relatie tussen TNO en het nationaal DUBO-centrum? (1 gemeente)

5. Conclusies

Onderstaande conclusies zijn geordend conform de in dit rapport opgestelde onderzoeksvragen welke zijn geformuleerd op basis van de projectopdracht.

5.1. Hebben gemeenten voldoende kennis over de huidige situatie?

Het in kaart brengen van de huidige mate van duurzaamheid binnen de gemeente stuit vooral op problemen doordat duurzaamheid nog steeds een zeer abstract begrip is. Gemeenten weten vaak niet hoe duurzaamheid gekwantificeerd moet worden. De principes zijn wel duidelijk, alleen het omzetten hiervan in duidelijke getallen is vaak een probleem. Dit geldt in grote mate voor moeilijk te kwantificeren onderdelen zoals lucht, CO₂, klimaat, duurzame materialen en afval. Hierbij is het probleem niet dat er geen cijfers berekend kunnen worden, maar dat deze cijfers de betreffende ambtenaren, en dus ook andere partijen zoals wethouders of burgers, niets zeggen. Het behalen van bv. 50% CO₂ reductie voor een woonwijk kan wel verteld worden, maar is niet tastbaar voor bestuurders en burgers. Het verplaatsen van een bedrijf waardoor het vrachtverkeer aanzienlijk verminderd in een woonwijk is een tastbaar iets waarop dan ook gescoord kan worden.

Ook het verkrijgen van gegevens is vaak moeilijk. Gegevens zijn vaak versnipperd over meerdere afdelingen binnen de gemeente. Daarnaast is het verkrijgen van bv. gegevens over energieverbruik door de nutsbedrijven moeilijk doordat deze gegevens vallen onder de privacywetgeving en dus niet verstrekt worden door de nutsbedrijven.

Bovenstaande problemen gelden ook voor het inschatten van de effecten van beleid. Hierbij spelen tevens nog andere problemen. Zo beïnvloeden mensen de genomen maatregelen en zijn methodieken voor het inschatten van de effecten vaak niet bekend.

5.2. Zijn de gemeentelijke duurzaamheidsambities voldoende duidelijk?

Al zijn alle onderzochte gemeenten bezig met duurzaamheid, de prioriteit die gemeenten geven aan duurzaamheid verschilt. Daarnaast is de prioriteit die gemeenten aan duurzaamheid geven vaak lager dan het ambitieniveau. Dit heeft een aantal redenen.

Allereerst hebben gemeenten vaak een gebrek aan geld en/ of capaciteit. Hierdoor wordt het duurzaamheidsbeleid minder ver uitgewerkt dan eigenlijk de bedoeling is van de gemeente. In het algemeen is er bij een gemeente wel geld voor een haalbaarheidsstudie voor duurzaamheid. Voor de uitvoering van het beleid is vervolgens echter geen geld beschikbaar. Dit komt doordat de uitvoering van het beleid vaak veel meer kost dan het uitvoeren van een haalbaarheidsstudie. Bovendien worden haalbaarheidsstudies vaak gesubsidieerd. De uitvoering moet de gemeente echter zelf betalen. Bij het opstellen van een definitieve exploitatie worden duurzaamheidsaspecten dan ook vaak gezien als kostenverhogend en uit de exploitatie gehaald om deze zodoende sluitend te krijgen.

Daarnaast is er, zoals reeds eerder aangegeven, weinig regelgeving op het gebied van bepaalde duurzaamheidsthema's, zoals duurzame materialen of energiereductie. Gezocht

dient te worden naar een normstelling welke wettelijk verankerd dient te worden in wetgeving. Door het ontbreken van regelgeving is het voor gemeenten op dit moment niet altijd mogelijk om duurzaamheid af te dwingen. Men is daardoor geheel afhankelijk van de medewerking van de andere partijen, zoals projectontwikkelaars en woningcorporaties. Hierbij is er een verschil tussen de grote G30 gemeenten die juist weinig sturing van de overheid willen krijgen en de kleinere gemeenten, die dit wel willen (mededeling TNO-MEP). Dit komt doordat de G30 vaak genoeg mankracht hebben om zelf een goed beleid te ontwikkelen. De kleinere gemeenten hebben echter minder mankracht en zijn hierdoor beperkter in hun mogelijkheden. Zij hebben daardoor meer behoefte aan sturing vanuit de overheid. Daarbij moet er wel op gelet worden dat de gemeenten nog voldoende speelruimte hebben om maatwerk te leveren (zie ook paragraaf 2.2).

Weinig gemeenten hebben concrete ideeën over de beste manier van communicatie. Gemeenten hebben wel een afdeling communicatie, maar deze werkt niet vaak samen met de milieuafdeling. Duidelijk is wel dat huis-aan-huis bladen niet blijken te werken, enkele uitzonderingen daargelaten. Het lijkt erop dat directe mondelinge communicatie, via bijvoorbeeld reeds vastgestelde overlegstructuren als het wijkoverleg, de beste resultaten opleveren.

5.3. Is het voor gemeenten moeilijk om een duidelijke keuze te maken tussen duurzaamheidsthema's. Zo ja, waarom?

Duurzaam bouwen en het voorkomen van problemen met bodem, lucht, water en geluid zijn de thema's die door bijna iedere gemeente in beleid worden uitgewerkt. Ook het thema bedrijfsverplaatsingen scoort hoog.

Duurzaam bouwen staat momenteel hoog op de politieke agenda. De thema's met betrekking tot het voorkomen van problemen met bodem, lucht, water en geluid zijn vaak concreet uitgewerkt omdat ze al een langere tijd in het beleid zijn opgenomen. Bovendien is er in de wetgeving duidelijk beschreven aan welke eisen voldaan moet worden, zodat handhaving door gemeentelijke instanties beter uitgevoerd kan worden.

Bij het maken van keuzen zijn financiën, een meer concrete wetgeving, de mogelijkheid tot handhaving en de mate van politiek scoren van doorslaggevend belang in de keuze van gemeenten tussen verschillende thema's.

5.4. Wat is de rol van de interne gemeentelijke organisatie en van externe partijen bij het concreet maken van duurzaamheid?

In veel gevallen wordt duurzame ontwikkeling uitgewerkt in een breed maatschappelijk proces. De gemeenten weten wie ze hierbij moeten betrekken. Ook als men advies nodig heeft weet men waar dit te halen is, al is de kennis wel versnipperd aanwezig. Er is behoefte aan een centraal loket waar informatie vandaan gehaald kan worden inzake duurzaamheid.

Ook is er daarnaast behoefte aan een punt waar medewerkers getraind kunnen worden in kennis over duurzaamheid.

Bij het samenwerken met andere partijen, zowel partijen binnen als buiten de gemeenten, is het vaak moeilijk om deze partijen te overtuigen van de noodzaak en de voordelen van duurzaamheid. Dit komt doordat de effecten van het duurzaamheidsbeleid vaak niet duidelijk zijn. Dit is wel noodzakelijk, omdat er weinig middelen zijn om duurzaam beleid af te dwingen en omdat de belangen van gemeenten en partners niet altijd gelijk zijn. Doordat duurzaam beleid vaak hogere initiële kosten met zich meebrengt, staan partijen

niet te springen om hieraan mee te werken. Meestal zien de andere partijen wel de extra kosten die duurzaam beleid met zich meebrengt, maar is de opbrengst voor de partijen onduidelijk. Het is dus zeer belangrijk dat de voordelen van duurzaamheid voor de betreffende partijen duidelijk zijn. Dit is echter niet altijd het geval.

Gemeenten weten vaak wel een aantal instrumenten te noemen die beschikbaar zijn om duurzaamheidsbeleid uit te voeren. De verschillende gemeenten noemden echter wel zeer verschillende beleidsinstrumenten. Het lijkt erop dat een duidelijk overzicht van alle beschikbare beleidsinstrumenten ontbreekt.

De verschillende gemeenten zijn het erover eens dat subsidies een zeer effectief beleidsinstrument kunnen zijn. Waar subsidie op gegeven kan worden is echter vaak onduidelijk. Hier treden vaak wijzigingen in op. Daarnaast zijn de voorwaarden voor het verkrijgen van subsidies soms moeilijk haalbaar. Deze zijn dan te streng of te ingewikkeld, zodat het voor de ontvanger van de subsidie moeilijk is om aan de voorwaarden te voldoen.

De samenwerking tussen verschillende gemeenten, verschilt per regio. Er is wel behoefte aan bij de verschillende gemeenten. Gemeenten zouden graag van elkaar willen weten hoe er met duurzaamheid in het beleid wordt omgesprongen. Gemeenten sluiten op dit moment vaak een convenant af met partijen zoals projectontwikkelaars. Dit convenant verschilt per gemeente. Dit zorgt ervoor dat deze partijen minder gemotiveerd zijn om mee te werken aan het beleid van de gemeente, aangezien ze in elke gemeente weer aan andere items uitvoering dienen te geven hetgeen het voor projectontwikkelaars ook niet eenduidig maakt.

6. Aanbevelingen voor TNO

Het in deze rapportage beschreven onderzoek heeft geleid tot de navolgende aanbevelingen aan TNO.

6.1. Creëer een centraal informatiepunt

Gemeenten hebben vaak moeite om gegevens over duurzaamheid zoals energiege- en verbruik, CO₂ reductie, duurzaamheidsmaatregelen in de bouw, waterbesparing, infiltratie van regenwater etc. te achterhalen. Dit komt doordat informatie vaak zeer versnipperd bij gemeenten en andere instellingen zoals energiebedrijven aanwezig is. Daarnaast is de informatie niet altijd te verkrijgen. Zo is het vaak niet mogelijk om informatie over energiegebruik van de nutsbedrijven te krijgen, in verband met de wet op de privacy. Al zal een groot deel van dit probleem door de gemeenten zelf opgelost moeten worden, toch kan TNO hier een grote rol spelen door bv. methodes te ontwikkelen waarbij op basis van eenduidige kentallen deze gegevens op een makkelijke manier gegenereerd kunnen worden door gemeenten.

Ook de informatie over subsidies die de gemeenten kunnen verstrekken is vaak zeer verspreid aanwezig. Daarnaast treden er vaak wijzigingen op in de subsidies die verstrekt worden en de voorwaarden voor deze subsidies.

Daarnaast is het voor gemeenten vaak niet duidelijk welke beleidsinstrumenten voorhanden zijn om het duurzaamheidsbeleid uit te voeren. De betreffende ambtenaren wisten ieder wel instrumenten op te noemen, maar de instrumenten die zij opnoemden waren zeer verschillend.

De gemeenten hebben op deze punten een centraal loket nodig waar zij informatie vandaan kunnen halen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een front- en backoffice systeem. Hierbij zou een instantie of bedrijf kunnen fungeren als centraal loket. De deskundigheid van TNO zou hierbij in de backoffice kunnen zitten, waar vragen van gemeenten naar doorgespeeld kunnen worden.

6.2. Maak duurzaamheidsbeleid concreet

TNO zou een rol kunnen spelen door methoden te ontwikkelen die de effecten van het duurzaamheidsbeleid inzichtelijk en/of concreet maken voor burger en politiek. Gemeenten hebben in het algemeen voldoende technische kennis zelf in huis of hebben hun vaste netwerk van adviesbureaus en andere adviesorganen. TNO zal daar waarschijnlijk geen grote rol van betekenis kunnen spelen. Gemeenteambtenaren hebben echter wel vaak moeite met het vertalen van deze kennis naar duidelijke beleidsdoelen. Hierbij gaat het erom het uit te voeren of uitgevoerde beleid zichtbaar te maken voor de burger en voor de beleidsmaker. Methoden die door de gemeente of adviesbureaus gebruikt worden leveren vaak getalletjes, maar deze zeggen zowel ambtenaren als burgers en politiek vaak niets, waardoor duurzaamheid te abstract blijft. Daardoor wordt het ook niet interessant. Door inzichtelijk te maken voor burgers en politiek wat de effecten van het duurzaamheidsbeleid

zijn, wordt het voor gemeenten makkelijker om steun te krijgen voor het duurzaamheidsbeleid.

6.3. Zorg voor een duidelijk (rijks)beleid

Een andere manier waarop TNO een rol zou kunnen spelen is door de Rijksoverheid te adviseren om de wetgeving met betrekking tot duurzame ontwikkeling te verbeteren, zodat de gemeenten de handhaving kunnen verbeteren. Aangezien momenteel niet voor alle duurzaamheidsthema's regelgeving en normen zijn vastgelegd kan op deze thema's geen handhaving plaatsvinden. Op beleid en convenanten is, zoals reeds eerder aangegeven moeilijk te handhaven. Regelgeving en normstelling zal ook de implementatie verbeteren aangezien bij realisatie hiernaar verwezen kan worden. Hierbij moet wel gelet worden op de verschillen tussen de G30 gemeenten en de kleinere gemeenten. De G30 gemeenten hebben vaak voldoende mankracht om duurzaamheidsbeleid zelf uit te werken. Bij kleinere gemeenten ontbreekt deze mankracht vaak. Deze zijn daardoor niet in staat om het duurzaamheidsbeleid goed uit te werken.

Om deze reden hebben de kleinere gemeenten behoefte aan een duidelijk kader om hun beleid uit te stippelen. De rijksoverheid zou bijvoorbeeld voor de verschillende beleidsgebieden een streefcijfer aan gemeenten kunnen opleggen. Dit streefcijfer zou dan een bepaalde marge moeten hebben, waarbinnen gemeenten zich kunnen bewegen. Hierdoor kunnen zij zelf de prioriteiten in hun beleid aangeven. Gemeenten willen dus geen volledig dichtgetimmerde regelgeving. Ze hebben behoefte aan een raamwerk waarbinnen zij kunnen kiezen met betrekking tot het opleggen van normen en het kiezen van thema's.

Dit zou bijvoorbeeld kunnen door een programma te stimuleren gelijk aan het ISV-programma, waarbij gemeenten geld krijgen om bepaalde doelstellingen te halen en na een bepaalde periode op deze doelstellingen worden afgerekend.

Een andere mogelijkheid voor TNO is om de VNG te adviseren hoe zij voor de kleinere gemeenten een kader zouden kunnen opzetten om het beleid op te stellen en uit te voeren (handreiking voor de VNG-leden).

6.4. Zorg voor het samenbrengen van gemeenten

Gemeenten blijken graag met andere gemeenten in contact te komen over het duurzaamheidsbeleid. Hierbij willen gemeenten eigenlijk twee dingen. In de eerste plaats willen de gemeenten met omliggende gemeenten een gezamenlijk duurzaamheidsbeleid tot stand brengen. Op verschillende plaatsen in Nederland is dit al het geval, bijvoorbeeld in Zuid-Limburg met Parkstad Limburg en het DUBO-centrum Limburg. Door regionaal samen te werken wordt de medewerking van bijvoorbeeld projectontwikkelaars of wethouders gestimuleerd, doordat iedereen in de omgeving zich aan dezelfde regels moet houden. Voor het regionaal samenbrengen van gemeenten is wel een gemeente nodig die de kar wil trekken. Vooral de kleinere gemeenten zijn vaak niet in staat om zo'n samenwerking op te zetten. Zij liften vaak mee met het beleid van de grotere gemeenten in de regio.

Ten tweede willen gemeenten graag van andere gemeenten te weten komen hoe zij problemen aanpakken, om zo zelf makkelijker tot oplossingen te komen. Vooral op dit punt zou TNO waarschijnlijk een rol kunnen spelen. Hierbij wordt gedacht aan de rol van TNO als kennismakelaar, waarbij TNO ambtenaren kan leren leren. TNO zou deze rol kunnen vervullen door het organiseren van workshops. Deze zouden bijvoorbeeld kunnen gaan

over manieren om de wethouder enthousiast te maken voor het beleid of kennis over subsidies te kunnen verspreiden.

6.5. Leer ambtenaren te communiceren over duurzaamheid

Het is nog niet vanzelfsprekend om duurzaamheid in het gemeentelijke beleid ten aanzien van de fysieke leefomgeving te integreren. Het is daarom belangrijk voor ambtenaren om duurzaamheid te kunnen verkopen aan derden, zoals wethouders of projectontwikkelaars. TNO zou hierin kunnen helpen door de effecten van het duurzaamheidsbeleid inzichtelijk te maken, zoals al eerder is aangegeven. Daarnaast hebben ambtenaren behoefte aan communicatieve trainingen waarin handreikingen worden gegeven voor het werven van mensen voor het duurzaamheidsbeleid. Het is niet duidelijk in hoeverre TNO hier een rol in kan spelen.

6.6. Besteed aandacht aan verbouwen en renovatie

Volgens de geïnterviewde gemeenten zijn er weinig initiatieven voor toepassing van duurzaamheid bij renovatie van oudere gebouwen en woonwijken, maar zijn deze er alleen op het gebied van de nieuwbouw. Er zal uitgezocht moeten worden of dit ook in de daadwerkelijke praktijk zo is aangezien veel renovatie via woningbouwcoöperaties verloopt. Het zou kunnen zijn dat er minder aandacht wordt besteed aan verbouw en renovatie, omdat dit niet in dezelfde orde van grootte ligt als nieuwbouw.

Daarnaast wordt er in het beleid vaak geen aandacht besteed aan de verbouwing van een duurzaam nieuwbouw huis. Als een nieuwbouwhuis gebouwd is volgens duurzaamheidseisen, komt het vaak voor dat de nieuwe bewoners bij het inrichten van hun huis geen aandacht besteden aan duurzaamheid. Hierdoor wordt een deel van het duurzaamheidsbeleid te niet gedaan.

Om dit te verbeteren zou men kunnen denken aan een constructie waarbij het renoveren of verbouwen volgens duurzaamheidsadviezen subsidie oplevert. In hoeverre TNO hier een rol in kan spelen is niet duidelijk. Misschien is hier voor TNO-Bouw een rol weggelegd.

7. Referenties

1. Nationaal milieubeleidsplan 3 1998
2. Milieuprogramma 1999-2002, 1998
3. Nota Milieu en Economie, 1997
4. Handboek Ruimtelijke Ordening en Milieu, editie 1999-2000
5. Nota Stedelijke Vernieuwing 1997
6. Praktijkboek lokale agenda 21, VNG/SME milieuadviseurs, 1996
7. Praktijkboek lokale agenda 21, VNG 1996
8. Discussienota om te komen tot een leefomgevingsbeleid, gemeente Heerlen 2002
9. Stad en Milieu, milieukwaliteit in kaart 1997 gemeente Heerlen/Novio Consult
10. Methodologie, Grondslagen van Onderzoek en Denken in de Gedragswetenschappen, A.D. de Groot. 1981
11. Bedrijfskundige Methodologie, A.C.J. de Leeuw. 1993
12. Sociologische Onderzoeksmethoden, J.H.G. Segers. 1983

Bijlage 1: Resultaten van de bij de gemeenten gehouden interviews (geanomiseerd)

Blanco interview

Onderstaand is het interview weergegeven dat bij de gemeenten is afgenomen. Daarna zijn de uitwerkingen weergegeven van de interviews die zijn afgenomen bij de gemeenten.

Algemene karakteristieken van de gemeente

- Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)
- Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)
- Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)
- Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

1. Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?
2. Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?
3. Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:
  - ☐ Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid
  - ☐ Compacte stad met goede concurrentiepositie
  - ☐ Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit
  - ☐ Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing)
  - ☐ Afvalreductie
  - ☐ Vervoersplanologie
  - ☐ Duurzaam bouwen
  - ☐ Bedrijfsverplaatsingen
  - ☐ Andere, namelijk .....
4. Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?
5. Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?
6. Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

7. Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?
8. Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?
9. Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn om het beleid vorm te geven dan wel uit te voeren?
10. Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?
11. Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Communicatie over duurzaamheid met derden

12. Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?
13. Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?
14. Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?
15. Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?
16. Weet u bij wie u terecht kunt als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?
17. Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Uitvoering en evaluatie van beleid

18. Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?
19. Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?
20. Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?
21. Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?
22. Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Interview gemeente 1

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)?

31.000

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)?

21,72 km²

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)?

Stedelijk

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Sector grondgebied, waaronder vallen de afdelingen 'Milieu', en 'Groen en Water'.

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Brundlandt: Nu leven zonder de toekomstige generaties tekort te doen.

Vaak is er sprake van leefbaarheid en duurzaamheid:

Leefbaarheid = hier en nu.

Duurzaamheid = toekomst en mondiaal.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Tot nu toe waren er 2 milieubeleidsplannen die sectoraal zijn opgesteld. Op dit moment wordt een beleidsplan duurzaamheid opgesteld. Eind juni 2002 moet dat gereed. Daarna gaat het de 'politieke molen' in. Duurzaamheid is dus zeer actueel.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

O Compacte stad met goede concurrentiepositie

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit, wel ruimte, niet natuur en biodiversiteit.

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing)

V Afvalreductie

V Vervoersplanologie, geen planologie, wel fietsroutes, 30 km zones e.d.

V Duurzaam bouwen

V Bedrijfsverplaatsingen

V Andere, namelijk preventie bij bedrijven, bijv. stimuleren van bedrijfsinterne milieuzorg.

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Het is erg complex, en moeilijk om in te perken. Welke onderwerpen moet je er uit pikken?

Hoe moet je dat aanduiden? Bijvoorbeeld inperken van geluid heeft consequenties voor

het gebruik van de ruimte. Het is erg lastig om deze relaties goed in kaart te brengen, evenals het beoordelen van de effecten. Ook het omzetten in concreet beleid is erg lastig.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Water en groen hebben een hoge prioriteit. Mobiliteit een lagere prioriteit (bijt elkaar). Ook de acties naar bedrijven toe hebben een lage prioriteit, omdat de gemeente bang is dat zij de concurrentiepositie van de bedrijven aantast. De prioriteit van duurzaamheid fluctueert ook afhankelijk van de politiek. Bijvoorbeeld: hondenpoep krijgt veel prioriteit (leeft erg bij de burgers), maar heeft in feite meer met leefbaarheid te maken dan met duurzaamheid. In de toekomst zal niemand er last van hebben dat we nu in een drol stappen.

De ambitie van de gemeente fluctueert ook, m.n. door veranderingen in de politieke samenstelling. Het nieuwe college bestaat uit VVD, CDA en SGP, en zal weer andere ambities hebben dan het vorige college.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Nog niet, maar die gaan wel komen. Financiering is gemakkelijk als je een plicht hebt. B.v. lokaal geluidbeleid. Als het een wens is, dan wordt het in de politiek besproken en afgewogen tegen andere projecten. B.v. natuur- en milieueducatie is een onderwerp dat snel achterwege zal blijven i.v.m. uitblijven van financiering. Een project dat momenteel loopt i.s.m. de gemeenten XXX is het vlinderproject. Hierbij wordt intensief samengewerkt op het gebied van natuur- en milieueducatie.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Het is erg moeilijk om ambities en doelstellingen te vertalen naar concrete projecten. Bijvoorbeeld bij energiebesparing door huishoudens is er weinig medewerking van het nutsbedrijf. Als geen startwaarde bekend is, is er ook geen zicht op het effect. Bovendien schaffen mensen ook zelf waterbesparende douchekoppen, of HR-ketels aan, los van het project van de gemeenten.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Financiële instrumenten (subsidies)

Voorlichting en communicatie

Randvoorwaarden creëren, bijv. bij dubo

Regulering bij bedrijven, interne milieuzorg is nog vrijwillig.

Weet u welke financiële middelen / subsidies er beschikbaar zijn om het beleid vorm te geven dan wel uit te voeren?

Enkele zijn bekend:

Energie → NOVEM

Vermindering milieudruk → SAM (of iets dergelijks)

Het is lastig om dit goed in beeld te krijgen. De NOVEM benaderd de gemeenten actief, adviesbureaus springen er ook in. De tijd ontbreekt vaak om er achteraan te gaan. Subsidies zijn erg verspreid en een overzicht ontbreekt.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Nee, dit is lastig.

De startwaarde is vaak niet bekend

Wat voor effect heeft jouw autonome beleid, m.n. op het gedrag van mensen? Bovendien schaffen mensen ook zelf waterbesparende douchekoppen, of HR-ketels aan, los van het project van de gemeenten.

Financiële prikkels werken het beste, bijv. afvalzaken van de gemeente stimuleert gescheiden inzameling. Dat blijkt ook uit de milieumonitoring van Rijnmond.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Ja, en zo niet dan wordt dat uitgezocht bij instanties die op de hoogte zijn. Er worden geen adviesbureaus voor ingeschakeld.

Het is wel lastig in te schatten, want als je de kennis niet hebt, weet je soms niet dat je het mist!

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Dit was wel de bedoeling, maar momenteel is het daar te druk voor i.v.m. de nieuwbouw van het gemeentehuis. Het staat op een laag peil, en zal later weer opgepakt worden.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Ja, milieuorganisaties, belangengroepen vervoer, vrouwengroepen, bedrijven, kringloopwinkel. Individuele burgers worden minimaal betrokken (weinig interesse en levert weinig op i.v.m. gebrek aan relevante kennis).

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja, als ze een rol kunnen spelen, bijv. amateur tuindersvereniging en milieuvereniging bij het vlinderproject.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Lastig is dat veel vrijwilligersorganisaties hun eigen stokpaardje hebben. Bovendien hebben zij een ander niveau, een andere insteek dan professionele clubs zoals ondernemersverenigingen. Bij ondernemersverenigingen is het weer zo dat zij alleen gemobiliseerd kunnen worden als zij er voordeel bij hebben.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Ja, meerdere bureaus, NSDO van ministerie, etc. Wel is het vaak zo dat het vaak een specialisme op 1 onderwerp betreft, bijv. energie of afval.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Dat is moeilijk.

Het begrip duurzaamheid is te vaag om te communiceren. Het moeten concrete projecten zijn. Communicatie vindt meestal plaats via huis- aan huisbladen, waarbij informatie wordt

gegeven en geïnteresseerden opgeroepen worden. Met de groep die reageert gaat men dan aan de slag. Het nadeel hiervan is dat het vaak dezelfde mensen zijn die reageren. Het is moeilijk om de mensen te bereiken: men voelt zich bij het ene onderwerp meer aangesproken dan bij het andere. Soms wordt ook gewerkt met brieven huis-aan-huis om een doelgroep direct te bereiken, bijv. bij een groenproject in de wijk.

Het is lastig om de (goede) mensen te mobiliseren en de boodschap over te brengen.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Er is niet veel regelgeving over duurzaamheid. Meer regelgeving is trouwens niet wenselijk, hoewel soms dwang wel prettig zou zijn. Bovendien is het lastig om normen vast te stellen (o.a. lucht, water, bodem).

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Je kan niet alles handhaven, omdat je al gauw te maken krijgt met privacy van m.n. de burgers. Handhaving is verder een ondergeschoven kindje en scoort politiek slecht.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Hoe kom je aan gegevens?

Vaak kun je wel zeggen wat je inspanningen zijn geweest, maar je kan niet meten wat het effect daarvan (b.v. op het gedrag) is geweest.

Uiteraard zijn er wel enkele onderwerpen die goed meetbaar zijn, zoals bijv. geluid.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Meer effectief zijn de financiële prikkels

Minder effectief zijn de communicatieve maatregelen en voorlichting.

Regelgeving zit er tussenin.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Nee.

Interview gemeente 2

Deze gemeente heeft nauwelijks beleid gericht op duurzaamheid. Er is vijf jaar geleden wel een convenant duurzaamheid opgesteld met andere gemeenten, maar dit is langzamerhand doodgebloed.

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente?

48000

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente?

10.500 ha

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd?

Stedelijk en een klein gedeelte landelijk.

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Milieu en Bouwzaken.

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Het terugdringen van energiegebruik in de breedste zin van het woord.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Er bestaat een convenant in gewestelijk verband, vooral gericht op de nieuwbouw. Dit is echter langzamerhand doodgebloed. Men is nu bezig dit opnieuw op te bouwen, maar dit is nog zeer pril. De gemeenten hebben te weinig tijd en er is iemand nodig om de kar te trekken.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

V Compacte stad met goede concurrentiepositie

O Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing)

V Afvalreductie

O Vervoersplanologie

V Duurzaam bouwen

O Bedrijfsverplaatsingen

O Andere

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Hier is nog niets aan gebeurd. Het probleem is de juiste doelgroep te bereiken en deze warm te houden.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente?

Het duurzaamheidsbeleid heeft niet de hoogste prioriteit bij de gemeente. Andere aspecten hebben een hogere prioriteit. De ambities liggen wel hoger. Een probleem bij het duurzaamheidsbeleid is dat mensen zelf het resultaat niet zien. Ook is er niet altijd een goede communicatie tussen de collega's onderling.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

De kosten zijn soms moeilijk in te schatten. Een ander probleem is dat mensen en de gemeente graag de meerkosten van het beleid willen terugzien en dit is niet altijd het geval.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Goede speerpunten voor het beleid keizen is vaak een probleem. Waar kan het beste aandacht aan besteed worden?

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Algemene regelgeving zoals het bouwbesluit. Er zijn nog weinig middelen op dit gebied.

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Nee, via energieleveranciers zijn er subsidies te krijgen, maar dit is niet altijd duidelijk.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Moeilijk, het is vaak lastig de benodigde informatie te krijgen. Zo is het lastig concrete cijfers te kunnen hangen aan innovaties.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Ja

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Ja

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Ja, bijvoorbeeld woningcorporaties, projectontwikkelaars, aannemers, architecten en natuurlijk de burgers.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Duurzaamheid is binnen de gemeente een discussiepunt en wordt meegenomen in de planontwikkeling. Daarnaast is er weinig samenwerking met andere partijen.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Het is lastig om mensen te overtuigen van de noodzaak van duurzaamheid.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?
Het nationaal DUBO-centrum.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?
Publicaties in week- en dagbladen, folders. Mond op mondreclame werkt het beste.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Er is onvoldoende regelgeving voor het uitvoeren van duurzaamheidsbeleid. Hierdoor zijn er te weinig handvaten om sancties op te leggen. Duurzaamheid is te vrijblijvend.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Er is binnen de gemeente te weinig ervaring om de naleving te controleren. Daarnaast is het vaak om moeilijk om het niet naleven van afspraken terug te draaien. Als bijvoorbeeld het verkeerde isolatiemateriaal is gebruikt komt men daar pas naderhand achter, als het gebouw er al voor een groot deel staat.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Niet bekend, nog niet mee bezig geweest.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Subsidies zijn een effectieve manier. Deze subsidies moeten echter niet te hoogdrempelig zijn. Soms zitten er aan subsidies zoveel haken en ogen verbonden dat projectontwikkelaars hier niet aan willen beginnen.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Hoe leeft duurzaamheid binnen andere gemeenten. Wat wordt er in andere gemeenten gedaan op het gebied van duurzaamheid?

Hoe is het mogelijk om effecten van duurzaam beleid zichtbaar te maken? Hier hangt de effectiviteit voor een groot deel vanaf. Mensen willen niet beginnen aan iets waar ze het nut niet van zien.

Wat is de relatie tussen TNO en het nationaal DUBO-centrum.

INTERVIEW GEMEENTE 3

De gemeente xxx is een kleine gemeente. Hierdoor is er maar een persoon belast met het duurzaamheidsverhaal. Deze taak heeft hij naast andere taken die uitgevoerd moeten worden. Hierdoor is er te weinig tijd om echt intensief met duurzaamheid bezig te zijn. Dit verandert misschien nu de gemeente samengaat met xxx, waardoor er meerdere personen met duurzaamheid belast kunnen worden.

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente?

13.100

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente?

30,34 km²

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd?

Landelijk.

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Bouw en woningtoezicht en afdeling grondgebiedzaken

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Het milieu zo min mogelijk belasten

Door materiaal te gebruiken dat minder milieuvervuilend is

Naar toekomst gericht: toekomstige generaties moeten ook goed kunnen leven.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Ja, sinds kort is het convenant DUBO afgesloten.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

O Compacte stad met goede concurrentiepositie

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing)

V Afvalreductie

O Vervoersplanologie

V Duurzaam bouwen

O Bedrijfsverplaatsingen

O Andere

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Het probleem is dat er te weinig mankracht is om hier veel tijd en energie in te steken.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente?

In de gemeente heeft duurzaamheid een hoge prioriteit omdat xxx een groene gemeente wil zijn (dus vooral woon- en recreatiegemeente). Daarnaast heeft xxx een groot waterwingebied. Duurzaamheid houdt in xxx dan ook vooral in het groen houden van de gemeente.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Er zijn geen echte problemen opgetreden.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

xxx is een kleine gemeente en heeft daardoor weinig mankracht beschikbaar voor duurzaamheidsbeleid. Daardoor is het eigen maken van duurzaamheid lastig, er is te weinig tijd. Een ander probleem (mede hierdoor veroorzaakt) is het overbrengen van de noodzaak van duurzaamheid aan de mensen.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Er vinden veel veranderingen plaats op dit gebied. Dit maakt het niet altijd duidelijker.

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Subsidies zijn een grijs gebied. Er vind veel verandering plaats waardoor het niet altijd duidelijk is waar subsidie op gegeven wordt.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

In grote lijnen is dit duidelijk. Om hier meer over te weten zou er meer tijd in duurzaamheid gestoken moeten worden.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Nee, nog niet voldoende. Het ontbreekt vaak aan inhoudelijke kennis over bijvoorbeeld bouwmaterialen.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Er is een convenant DUBO afgesloten. Daarnaast vind er veel overleg plaats met projectontwikkelaars. Het is wel lastig om de burger te benaderen.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Ja, alle grote partijen hebben het DUBO-convenant ondertekend.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Het is vaak lastig om de burger te informeren.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?
Het landelijk DUBO-centrum.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

In het weekblad in de gemeente staan twee bladzijden met nieuws van de gemeente uit. Hierin staat ook regelmatig een stuk over duurzaamheid. Daarnaast is er informatie te vinden op internet. Het is lastig om de burger te benaderen. Dit moet vooral persoonlijk gebeuren, maar hier is niet altijd tijd voor.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

De opdrachtgever is niet altijd vertrouwd met of bereid tot duurzaamheid. Er is vanuit de regelgeving geen mogelijkheid om een stok achter de deur te zetten.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Het handhaven is vaak moeilijk omdat het niet mogelijk is om alles te controleren.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Nog niet echt tegenaan gelopen. Een probleem wat kan ontstaan is het verschil tussen theorie en praktijk. Een bouwplan kan bijvoorbeeld in theorie heel duurzaam in elkaar zitten, maar vervolgens kunnen in de praktijk toch andere materialen gebruikt worden. Dit controleren is moeilijk.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Veel gemeenten hebben een verschillend duurzaamheidsbeleid. Er is weinig landelijk geregeld. Hierdoor komen projectontwikkelaars in verschillende gemeenten steeds verschillende regelgeving (of convenanten) tegen. Dit maakt het voor de projectontwikkelaar lastig.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Nee, zoals al gezegd is, is vooral capaciteit een probleem. Dit is inherent aan een kleine gemeente.

INTERVIEW GEMEENTE 4

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

± 40.000 inwoners

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

46.114 ha.

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Beide is van toepassing, maar de gemeente is hoofdzakelijk stedelijk georiënteerd, gericht op regio.

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Dienst Stedelijke ontwikkeling en beheer

Deze dienst heeft 5 productgroepen (pg):

→ pg Milieu

→ pg Bouw en Ruimte

→ pg TREG (Toerisme, recreatie, economie)

→ pg Stadsbeheer (o.a. groenbeheer)

→ pg GGE (financiën)

Duurzaamheid wordt 'getrokken' door pg Milieu, en pg Bouw en Ruimte denkt mee. Verder niet.

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Brundtland heeft een goede definitie gegeven.

Nu proberen te voorkomen dat problemen in de toekomst ontstaan.

Leefbaarheid => de gevolgen zijn direct waarneembaar, en het probleem kan direct verholpen worden, bijv. een stoeptegel die scheef ligt, hondenpoep. Geluid hoort ook bij leefbaarheid, omdat het geluid onmiddellijk stopt als je de bron weghaalt. Als verkeer op een weg overlast veroorzaakt, en je sluit die weg af, dan is de overlast verdwenen.

Duurzaamheid => de gevolgen van ons handelen zijn pas merkbaar in de (verre) toekomst. De CO₂-problematiek is daar een voorbeeld van. Als je nu stopt met energieverbruik, dan werken de effecten van het gebruik nog jaren door.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Ja, zie gemeentelijk milieubeleidsplan 2002-2006.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

- V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid
- O Compacte stad met goede concurrentiepositie
- V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit
- V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing)
- O Afvalreductie
- O Vervoersplanologie
- V Duurzaam bouwen
- O Bedrijfsverplaatsingen
- O Andere, namelijk .....

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Het is moeilijk om letterlijk op de kaart te zetten wat duurzaamheid precies is. De leefbaarheid is wel duidelijk in kaart te brengen, bijv. bodemkwaliteitskaarten, geluidskaarten.

Bij energie is het lastig om normen te stellen en informatie te krijgen van bijvoorbeeld het energiebedrijf.

Duurzaamheid is moeilijk te koppelen aan de fysieke leefomgeving. Bijvoorbeeld energieverbruik uit huishoudens is moeilijk te beïnvloeden. Mensen denken al gauw dat het wel mee zal vallen met de effecten van hun eigen energieverbruik op lange termijn. Bij afvalreductie is dat ook lastig: als de klike-bak geleegd is, dan is het afvalprobleem voor de burger opgelost. De lange-termijn-effecten ziet hij niet of hij denkt dat dat wel mee zal vallen.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Men probeert duurzaamheid in alle projecten mee te nemen. Bijv. het passieve zonnegebruik bij woningen (op het zuiden gericht) wordt zoveel mogelijk toegepast. In projecten is dit goed geborgd. Zodra iets buiten een project valt, dan zit duurzaamheid nog niet tussen de oren. Een voorbeeld daarvan is het groenbeheer. Er wordt geen rekening gehouden met de voorjaarsbloemen (o.a. hyacinten). Als het maaiseizoen is, dan wordt er gemaaid. Punt. PG Milieu probeert hier meer de aandacht op te vestigen, zodat er meer ecologisch beheerd wordt.

De ambities van de gemeente zijn lager dan de pg Milieu zou willen. Het politieke klimaat is niet goed. Helaas hebben Milieu en de overige integrale gebieden die samenwerken 2 verschillende wethouders, waarvan de milieuwethouder nieuw is in de politiek (nog afwachten wat zij gaat doen), en de andere wethouder een ervaren rot in het vak is.

Om de ambitie en de prioriteit meer te koppelen heeft de pg Milieu de raadscommissie betrokken bij het opstellen van het gemeentelijk milieubeleidsplan. Dat is een lastig proces, en het heeft (nog) niet mogen baten. De raad is wel erg enthousiast over de manier van betrekken bij het proces, dus men gaat dit vaker doen.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Nee, er is geld beschikbaar gesteld voor het opstellen van beleid, er is geld beschikbaar voor 2002. De geldstroom moet alleen nog structureel gemaakt worden.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Het is lastig om de ernst van de gevolgen van duurzaamheid belangrijk te maken voor de burgers. Zie ook vraag 1.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Drie soorten instrumenten: regulerende, financiële en communicatieve instrumenten. Alledrie worden toegepast.

Weet u welke financiële middelen / subsidies er beschikbaar zijn om het beleid vorm te geven dan wel uit te voeren?

De middelen zijn bekend → de begroting van de gemeente.

Van subsidies is een onduidelijk beeld. Er zijn vele subsidies te verkrijgen. Nadeel zijn vaak de randvoorwaarden. Soms moet je nl. enorm veel inspanningen leveren voor een beperkte subsidie.

Om een subsidie op te sporen wordt gebruik gemaakt van internet, NOVEM en VROM. Bij de vorige werkgever werd ook een subsidieadviesbureau ingeschakeld, maar daar heeft de gemeente geen budget voor.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Niet op alle terreinen.

Geluid is redelijk in beeld. De Wet Geluidhinder bestaat ook al jaren.

Voor de bodem begint dit ook te komen, o.a. bodemkaarten.

Voor afval is het onbekend hoe de effecten moeten worden ingeschat. Geen idee hoe dit verbeterd zou kunnen worden.

Over groenonderhoud kan gecommuniceerd worden, bijv. welke bijdrage de burger zelf kan leveren in zijn tuintje, of waarom het groenonderhoud plaatsvindt op de manier zoals de burger niet gewend is. Probleem hierbij is vaak dat de burger selectief luistert, en als deze niet het antwoord krijgt wat hij wil, dan zegt hij dat de gemeente niet naar de burgers luistert. Maar zolang er gecommuniceerd kan worden, kun je iets bereiken.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Er is een behoorlijke technische kennis aanwezig, deels 'ingekocht' bij de regio (samenwerkingsverband met 18 gemeenten uit de regio). Uiteraard kan de kennis altijd beter. Er zijn bij de gemeente voornamelijk generalisten in dienst, dus als de onderwerpen erg specialistisch worden dan wordt kennis ingehuurd. Hier is bewust voor gekozen.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

In 2001 is een hele fanatieke start gemaakt om dit proces structureel te maken, met veel succes. Het maatschappelijke proces wordt belangrijk gevonden. Vóór 2001 was dit proces alleen op ad hoc basis ingezet.

Er is inmiddels een strategienota opgesteld waarin dit proces is uitgewerkt.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?
O.a. scholen, bedrijfsverenigingen, milieugroeperingen, wijkbeheer.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Te weinig. Er wordt momenteel vooral gezocht naar een projectontwikkelaar, maar er wordt geen maatschappelijk proces opgezet. Dit wordt als lastig ervaren, omdat je van alles moet regelen, informatie verstrekken, reacties verwerken, terugkoppelen. Dat werkt vertragend. Het voegt echter wel kwaliteit toe aan het project, bijv. de vrouwenvereniging kijkt met heel andere ogen naar een bouwplan, de milieubeweging ook.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Geen problemen, de ambtenaren vinden het vooral lastig.

Burgers denken in het algemeen niet strategisch, alleen voor hun belangrijke details worden benadrukt (bijv. scheefliggende stoeptegels).

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Medewerkers pg Milieu

VRM

Vakliteratuur bijhouden

Hier worden geen problemen mee signaleerd.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoop' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Dit is vastgelegd in het communicatieplan van de gemeente.

Effectief:

Aansluiten bij de bestaande communicatie, bijv. een jaarvergadering van een bedrijfsvereniging, en dan een korte bondige boodschap brengen (± 10 minuten). Elke doelgroep heeft zijn eigen vergaderingen.

Moment kiezen waarop de burger open staat voor de informatie, bijv. een folder of informatiestand over duurzaam klussen bij een bouwmarkt.

Minder effectief:

Zelf een milieu-avond organiseren (wordt slecht bezocht).

Huis-aan-huis-bladen → deze informatie werkt wel aanvullend, maar wordt over het algemeen slecht gelezen.

De communicatie heeft hier eigenlijk hulp nodig van de financiële instrumenten, want de burger kiest over het algemeen het goedkoopste alternatief, en niet het meest duurzame.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

De regelgeving is te ingewikkeld, en vaak worden de verkeerde dingen geregeld: tot nu toe mochten bijvoorbeeld in een bouwvergunning geen milieu-eisen worden gesteld. Gelukkig gaat dat binnenkort wijzigen. Dubo kon ook niet aan de bouwvergunning worden gekoppeld.

Duurzaamheid moet vooral met communicatieve instrumenten worden gerealiseerd. Dwang om het toe te passen is niet geregeld. In sommige gevallen zou dat wel wenselijk zijn.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Geen dwang = geen handhaving.

Bij de handhaving zijn zowel de regelgeving (geen dwang geregeld) en menskracht het probleem.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Meten = weten.

Meten is een probleem, dus weten is onbekend.

Vooraf gebiedsgericht meten is een probleem. Wat moet ik meten? Het aantal kg afval, of de gevolgen daarvan? Meet je de juiste dingen? Zoek je geen uitvlucht in minder relevante gegevens? Bijv. CO₂ reductie is belangrijk, maar niet te meten; daarom wordt het energieverbruik gemeten. Maar is dat wel correct?

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Geld is de enige echte effectieve maatregel!

De burger kiest de goedkoopste optie. Daarom is altijd communicatie nodig. Maar ook regelgeving is nodig, omdat je af en toe een stok nodig hebt om mee te kunnen slaan. Dus alledrie de instrumenten zijn nodig om de maatregelen te borgen.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Nee, op dit moment niet.

INTERVIEW GEMEENTE 5

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

17.100

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

?

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Lokaal gezien is de gemeente stedelijk georiënteerd. Nationaal gezien is het een landelijke gemeente.

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

afdeling openbare werken, civiele techniek en RO

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Duurzaamheid is een vaag, weinig concreet begrip. Duurzaamheid varieert in aantallen jaren per persoon. Volgens respondent is iets duurzaam als het lang in staat houdbaar is.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Er is geen echt beleid. Wel wordt duurzaamheid ad hoc in projecten ingebouwd. Bovendien is er een convenant op DuBo afgesloten in het gewest, maar hier komt niet veel van terecht. Er worden echter geen normen gesteld waar de gemeente naar toe wil werken.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid (incidenteel)

V Compacte stad met goede concurrentiepositie

O Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing) (maar voegt toe dat zijn probleem is dat andere maatregelen (waaronder de wens voor meer veiligheid door verlichting) dit beleid tegenwerkt)

V Afvalreductie (door gescheiden inzameling)

V Vervoersplanologie (momenteel wordt gewerkt aan een maximum snelheid van 30 km/h in het centrum in het kader van Duurzaam Veilig)

V Duurzaam bouwen (maar niet vastgelegd in beleid. Impliciet in thema's meegenomen. Leeft te weinig door meerprijs voor duurzame producten. Het probleem volgens de respondent is dat huizen nog steeds geen echt marktproduct zijn, omdat huizenbouw te weinig flexibel is)

O Bedrijfsverplaatsingen

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Er bestaat volgens respondent niet echt meetinstrument. Wel is er bijvoorbeeld een bodemkwaliteitskaart gemaakt op basis van het Bouwstoffenbesluit.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Het is wel een uitgangspunt van denken, maar geen concreet beleid. De gemeenten probeert steeds na te denken hoe ze iets kan creëren waarvan zo lang mogelijk genoten kan worden. Dat is ook een vorm van duurzaamheid. De gemeente werkt nu bijvoorbeeld aan de wijkvisie. Hierbij worden mogelijke toekomstige problemen nu ingeschat om de problemen voor te zijn. Probleem hierbij is de mensen van die mogelijke toekomstige problemen overtuigen terwijl het nu zo goed en prachtig is binnen de wijk. Ook wordt nagedacht over meervoudig ruimtegebruik, zoals een bedrijventerrein met als extra gebruiksfuncties natuur en recreatie. De manier van werken stemt overeen met de ambitie van de gemeente.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Ja. Duurzaam bouwen is vaak duurder op korte termijn, terwijl juist de lange termijn kosten lager uitvallen. Subsidies kunnen een rol spelen. De gemeente maakt hier gebruik van, maar de mogelijkheden zijn volgens hen beperkt. Ze hebben geen moeite met de voorwaarden die bij die subsidies horen.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Het spreekt de mensen niet tot de verbeelding.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Ja.

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven dan wel uit te voeren?

Ja.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Dit is lastig, maar de ambtenaar kan niet aangeven waarom.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Er is onvoldoende kennis in huis, maar dit wordt dan ingehuurd.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Nee.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?
zie 12.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?
Ja, woningbouwcoöperatie en projectontwikkelaars

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?
Leeft niet, terwijl duurzaamheid normaal denkpatroon zou moeten zijn. Hogere initiele kosten minpunt voor partners.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?
Ja, internet of adviesbureaus.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?
Duurzaamheid wordt niet echt door de gemeenten onder de aandacht gebracht. Is taak voor bedrijfsleven. Komt wel af en toe in pers, maar daar houdt het ook op.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?
EPM-berekening en controle ervan is lastig.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?
Wordt niet aan handhaving gedaan.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?
Gebeurt niet, omdat het moeilijk meetbaar en kwantificeerbaar is. Als er een goede, eenvoudige methode zou zijn om dit te doen zou de gemeente wel willen meten en/of evalueren.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?
Geen.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?
Hij vindt het moeilijk om mensen te overtuigen van het nut van duurzaam leven in verband met uitputtelijkheid van bronnen. Mensen hebben egoïstische instelling.

INTERVIEW GEMEENTE 6

xxx is 5 jaar geleden ontstaan uit 5 gemeenten. Momenteel is dat nog steeds merkbaar, omdat nog niet alle plannen zijn omgezet van de oude kleine gemeente naar de huidige gemeente. Men werkt met ruimtelijke plannen, die worden omgezet in bestemmingsplannen. De bestemmingsplannen worden vervolgens weer omgezet in dorpsplannen (gericht op de dorpkernen die de gemeente onder haar hoede heeft).

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

± 37.500 inwoners

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

18.399 ha, qua oppervlakte de grootste gemeente van Brabant.

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Landelijk.

Hierdoor is er helaas weinig mogelijk op het gebied van woningbouw. Door de aanwezigheid van het industrieterrein xxx is het toegestaan om jaarlijks 50 woningen te bouwen, mits kan worden aangetoond dat die woningen nodig zijn voor werknemers van dat industrieterrein die van buiten de regio zijn aangetrokken.

Elke dorpskern wil woningbouw, m.n. om de voorzieningen in de eigen kern in stand te houden (winkels, scholen e.d.).

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Beleidsafdeling RMA (= Ruimtelijk en Maatschappelijk Advies). Hieronder valt beleid van divers pluinage, zoals welzijn, sport, ruimtelijke ordening, milieu, etc. Deze beleidsmedewerkers zitten ook bij elkaar in één grote kantoortuin, wat m.n. gedaan is om een integrale aanpak te bevorderen.

Duurzaamheid wordt uitgewerkt door de volgende disciplines:

MILIEU: duurzaamheid algemeen, beleid vormgeven

b.v. energiebeleid, actie zonneboiler voor burgers i.s.m. het energiebedrijf. Er is een subsidieregeling van de gemeente voor zonneboilers. Een ander voorbeeld zijn de prestatieafspraken die met woningbouwcorporaties worden gemaakt.

VERGUNNING EN HANDHAVING: Voor zover dit onder de gemeente valt.

milieuvergunning

bouwvergunning

De sectie milieu wordt structureel betrokken bij de vergunningverlening

VOORLICHTING

b.v. folders over duurzaam klussen.

EIGENDOMMEN

Beheer van de gebouwen, gronduitgifte waarbij een checklist wordt gebruikt voor de minimum eisen van duurzaamheid. De meetlat van Tommel wordt hierbij als criterium gebruikt. Daarna wordt nog eens gekeken of ze nog wat extra kunnen doen op het gebied van duurzaamheid zonder extra kosten. Als laatste worden extra eisen gesteld die wel geld kosten.

In het twee jaar oude gemeentehuis is veel 'duurzaam bouwen' verwerkt, bijv. verwarming uit de grond, licht gaat automatisch aan/uit, isolatie, e.d.

Er loopt een pilot project DUBO bij xxx, waarbij o.a. gekeken wordt naar de manier van verkaveling, zoveel mogelijk woningen naar de zuidkant gericht (energiewaardig). De stedenbouwkundigen spelen hierbij een belangrijke rol.

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Gezond en veilig leven in een hoogwaardige leefomgeving te midden van een vitale natuur, zonder de natuurlijke hulpbronnen uit te putten (en zonder de biodiversiteit aan te tasten).

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Ja. Er is een beleidsnota, die binnen de organisatie is uitgezet naar verschillende terreinen. De milieubeleidsmedewerker is bezig met het opstellen van een gemeentelijk milieubeleidsplan (GMP). Het concept is bijna gereed, maar ligt nu even stil. Duurzaamheid is de kern waar dat plan om draait. Momenteel is het onzeker hoe ze verder moeten, omdat aan het plan uitvoering vast zit, wat geld kost (beleidsnota → uitvoeringsplan). Er is politiek meer houvast nodig. Men wacht even af wat de nieuwe raad wil.

Verder heeft de gemeente een landschapsbeheersplan, waarbij o.a. qua duurzaamheid zaken als beperking van het gebruik van bestrijdingsmiddelen, het plegen van minder onderhoud aan groen etc. is opgenomen.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

☒ Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

☐ Compacte stad met goede concurrentiepositie

☒ Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit, ruimte (gaat via de structuurvisie), biodiversiteit (is minder van toepassing)

☒ Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing)

☒ Afvalreductie (geen actief beleid door de gemeente, inzameling van afval is geprivatiseerd. De commerciële onderneming heeft geen belang bij reductie van afval. Er vindt wel scheiding van afval plaats)

☐ Vervoersplanologie

☐ Duurzaam bouwen.

☒ Bedrijfsverplaatsingen (incidenteel)

☒ Andere: externe veiligheid (In het bestemmingsplan wordt een volwaardig milieuhoofdstuk geplaatst dat verder gaat dan bodem en geluid. De gemeente worstelt m.n. met de luchtkwaliteitsnorm (afkomstig van EU richtlijn). Officieel is deze pas verplicht voor gemeenten vanaf 40.000 inwoners, maar daar zitten ze niet ver vanaf. Men kent de

status van de huidige luchtkwaliteit niet, maar vermoedelijk voldoet deze niet aan de normen. Bovendien is er binnen de gemeentegrenzen veel sprake van transportroutes van pijpleidingen met gevaarlijke stoffen, transport van gevaarlijke stoffen over de weg, aanleg HSL lijn, LPG stations, opslag van gevaarlijke stoffen)

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Het is moeilijk om de nulsituatie in kaart te brengen. De onderwerpen geluid, veiligheid, bodem etc. zijn afzonderlijk wel goed in kaart te brengen, maar wat betekenen deze waarden cumulatief? Versterkt het elkaar, of heft het elkaar juist op? Het is niet bekend of daar een model voor beschikbaar is. Als dat bestaat, dan zoude ze er gebruik van willen maken.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

De prioriteit is laag. De aandacht voor duurzaamheid is pas een half jaar geleden opgestart. Duurzaamheid is gewoon opgepakt als één van de vele onderwerpen.

Bijv. groenonderhoud: planning, tijd en kosten gaan vóór duurzaamheid.

De ambitie van de gemeente komt overeen met de prioriteit die er aan gegeven wordt. De start met uitwerken van duurzaamheid is bewust rustig gehouden om het goed beheersbaar te houden. Men wil het simpel oppakken. De DUBO pilot in xxx springt in het oog.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

De financiering is wel een beperkende factor. Er is een begroting aangevraagd voor de subsidie van de zonneboilers. De financiële situatie van de gemeente is niet rooskleurig, dus extra geld of extra inspanning van de ambtenaren is lastig te krijgen. Het is nog niet bekend hoe het nieuwe bestuur hierover denkt. Meestal moet financiering van duurzaamheid plaatsvinden vanuit het projectbudget. Er is geen apart potje voor.

De Provincie en het Rijk willen een nieuw industrieterrein (xxx) bouwen, waarop industrie en kassenbouw plaats moet vinden. De kassen zijn afkomstig uit het Westland, waar geen uitbreiding meer mogelijk is voor deze tuinders. Het is de bedoeling dat dit een duurzaam industrieterrein wordt, waarbij o.a. optimaal gebruik wordt gemaakt van elkaars afval-, rest- en energiestromen. Er is binnen de gemeente veel weerstand tegen de aanleg van dit industrieterrein.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Sectoraal is concretiseren geen probleem. Hiervoor wordt de maatlat van Tommel gebruikt.

Lastig is dat je zelf normen moet stellen. Hoe meet je die dan? Hoe ver gaat duurzaamheid? Bijvoorbeeld: als je normen stelt voor geluid, heeft dat weer consequenties op het gebruik van de ruimte. Wat heeft dan voorrang, wat is belangrijker?

Duurzaamheid zit in de toetsingscriteria van projecten. Op papier is het geïmplementeerd, maar hier is geen toetsing op. Het zou heel goed kunnen dat dit verwaterd is, en inmiddels dus afhankelijk is geworden van de affiniteit of de prioriteit die de betreffende ambtenaar daaraan geeft. Vele actoren spelen een rol.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Hetzelfde als bij andere beleidsterreinen.

Overleg met betrokkenen (woningbouwcorporaties, subsidies, overeenkomsten met projectontwikkelaars, programma van eisen, voorlichting – folders, informatie geven bij aanvraag bouwplannen – etc.)

Bouwverordening. Hierbij is het niet bekend in hoeverre duurzaamheid kan worden afgedwongen.

Samenwerking op het gebied van milieu met andere gemeenten (o.a. energiebeleid).

GMP

Convenant afsluiten

Weet u welke financiële middelen / subsidies er beschikbaar zijn om het beleid vorm te geven dan wel uit te voeren?

Nee, daar is de milieubeleidsmedewerker niet zo in thuis. Wel in de sectorale gebieden, zoals geluidsoverlast in woningen:

Bekend zijn bijvoorbeeld:

ISV-gelden van de Provincie

SAM-regeling

Het is lastig om informatie te krijgen over subsidies. Bovendien is de subsidie vaak maar 50%. De overige 50% is geld of inspanning van de gemeente. Dat is een nadeel omdat duurzaamheid niet echt MOET.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Sectoraal kan dat wel.

Bijv. de bodemkwaliteit controleren na sanering, of geluid controleren na sanering.

Lastig is dat je zelf normen moet stellen. Hoe meet je die dan? Hoe ver gaat duurzaamheid? Als je normen stelt voor geluid, heeft dat weer consequenties op het gebruik van de ruimte. Wat heeft dan voorrang, wat is belangrijker?

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Ja, maar vermoedelijk zijn er wel hier en daar kennishiaten. Het is niet bekend waar, omdat de gemeente pas een half jaar geleden is gestart met het vormgeven van duurzaamheid. Er is geen beleid om de kennis op peil te houden. Dat moet je zelf in de gaten houden.

De milieudienst heeft de kwaliteiten in huis ter beoordeling van de vergunningaanvragen.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Nee.

Het is wel een bestuurlijk uitgangspunt, maar in de praktijk gebeurt het niet.

Bij het GMP moet dit wel breed opgezet worden.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Burgers, Provincie, waterschappen, projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties, energiebedrijf, etc.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

In het bestemmingsplan is dit geborgd. De logische partijen worden automatisch betrokken, b.v. de waterschappen.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Dit werkt vertragend in het gehele proces. Er is meer inspanning en tijd voor nodig om mensen te benaderen, reactie te bundelen, terugkoppeling te geven, tegenreactie....etc. De belangstelling hangt af van het onderwerp. Je krijgt al gauw te maken met hobbyisten. Bedrijven werken alleen mee als er financieel voordeel is te halen.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Het Gewest (gemeenschappelijke regeling tussen een aantal gemeenten)

Internet

Adviesbureau

NOVEM (energie)

Toegestuurde info.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoop' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

MEEST EFFECTIEF

Persoonlijk aanspreken, m.n. als mensen er belang bij hebben. Bijvoorbeeld bij een vergunningaanvraag de mensen wijzen op de mogelijkheden van subsidies voor duurzaam klussen.

Op agenda voor overleg als vast agendapunt aanvoeren → herhaling werkt!

MINDER EFFECTIEF

Voorlichting in huis-aan-huisblaadjes vestigt alleen maar de aandacht op een onderwerp.

Foldermateriaal is niet effectief

ONBEKENDE EFFECTIVITEIT

Informatie over milieu en duurzaamheid op de internet-site van de gemeente is beschikbaar voor iedereen. Het is niet bekend hoeveel bezoekers de site of dat onderwerp trekt.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

De regelgeving is sectoraal: geluidsnormen, bodemnormen. Je mist het verband. Het is wel moeilijk om dit in 1 regeling vast te leggen.

Regelgeving specifiek over duurzaamheid is er niet veel.

De afdwingbaarheid van duurzaamheid is moeilijk. Wat heeft de gemeente aan mogelijkheden, en wat kunnen we dan afdwingen?

Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld het vastleggen van eisen in:

Bouwvergunning

Milieuvergunning

Evenementen

Als iemand weigert om aan deze eisen te voldoen kan de gemeente geen norm laten zien waaraan moet worden voldaan.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Als je niet kan afdwingen , wat moet je dan handhaven?

Als de regels duidelijk zijn, dan wordt er goed gehandhaafd (bij bedrijven). Vorig jaar heeft de gemeente daar zelfs een prijs voor gewonnen!

Er is een lokaal handhavingsbeleid opgezet, waarbij integraal wordt samengewerkt: bouw-, milieu-, brandvergunning etc. De handhavers zijn goed getraind, en gaan gezamenlijk het bedrijf bezoeken. De gemeente, milieudienst en politie werken goed en direct samen.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Zover zijn ze nog niet. Een half jaar geleden is men pas gestart met vormgeven van duurzaamheidsbeleid.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Zie vraag 20.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Waar kunnen medewerkers bijgespijkerd worden in kennis over duurzaamheid? Zijn er al meer uitgewerkte projecten, zodat men kan leren van elkaar?

INTERVIEW GEMEENTE 7

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

± 73.900 inwoners

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

2.671,1 ha.

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Stedelijk, hoewel een kwart van het gemeenteoppervlak bestaat uit recreatiegebied

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Bij verschillende sectie.

Dienst Stadswork -> Afdeling Stadsontwikkeling -> o.a. de secties RO, Milieu, volkshuisvesting.

De sectie Milieu geeft advies en maakt plannen. Zij geven geen vergunningen uit, dat is uitbesteed aan de regionale milieudienst.

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Zuinig omgaan met schaarse grondstoffen en energie, bouwen voor een langere tijd en voor meerdere doeleinden.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Missie van de gemeente: duurzame stad ontwikkelen.

Doelstelling van de dienst en de afdeling: Het – met inachtneming van het streven naar duurzaamheid – verbeteren van de leefbaarheid en kwaliteit van de stad.

Er is een convenant afgesloten over dubo met de overheid, woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars.

Het Projectbureau van de gemeente begeleidt bouwplannen en geeft randvoorwaarden.

De ontwikkelingen t.a.v. duurzaamheid gaan heel snel, b.v. de energienorm is bijgesteld van 1.3 -> 0.8. Dat betekent dat de plannen eigenlijk tussentijds moeten worden bijgesteld. Het convenant heeft ook een lijst die bijgesteld ou moeten worden. Er is nog geen actie in die richting.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

V Compacte stad met goede concurrentiepositie (in de gemeente is sprake van stedelijke vernieuwing en men heeft een Vinex-opgave. De Vinex-locaties moeten in de stad, dus alleen moeilijke locaties zijn over. De inbreng van de milieu-afdeling is goed geborgd)

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit (met name vroeger was dit actueel. xxx staat sinds de jaren 70 bekend als stinkstad. Er is een actieve milieubeweging. Men heeft toen gekozen voor ruim opgezette nieuwbouwwijken, ecologisch groenbeheer van bermen e.d.)

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing) (m.n. gericht op de gemeentelijke instellingen, bijv. groene stroom, energiebeheersing. Verder is er een project met elektrische auto's voor dienstreizen van wethouders, en lopen er onderhandelingen over een convenant met de stadsregio over windenergie. Een locatie is geschikt bevonden: langs de Maas. Dit is nog een studieproject)

V Afvalreductie (afvalinzameling is geprivatiseerd. De gemeente maakt nog wel beleid, maar niet actief om afvalreductie te bereiken. Er is sprake van gescheiden inzameling in bijna de gehele stad, ophaalservice voor grofvuil en brengstations voor alle afval)

V Vervoersplanologie (in de jaren 80 is een verkeerscirculatieplan gemaakt, waardoor de verkeersstromen zijn gereguleerd. Het gevolg was veel rustige en verkeersluwe wegen, en het fietsverkeer is gestimuleerd door deze actie. Er zijn 3 OV-stations, en een goede busverbinding. Er wordt een tramverbinding uit de xxx-wijk aangelegd naar Rotterdam. Daarvan is nu de inspraakronde bezig)

V Duurzaam bouwen (zie het eerder genoemde convenant. Er zijn 2 plannen waarbij dubo speciale aandacht heeft: 1 Vinex-wijk is net af en is compact gebouwd tegen het centrum, en 1 wijk is in ontwikkeling)

V Bedrijfsverplaatsingen (in het Rivierenzonegebied wordt dit momenteel toegepast. In het verleden zijn al veel bedrijven verplaatst, m.n. uit 19e-eeuwse woonwijken. Er wordt nu gekeken of er woningbouw mogelijk is in het Rivierenzonegebied (industriegebied). Bedrijven zullen dan uitgeplaatst moeten worden en een nieuwe locatie aangeboden krijgen, m.n. als er sprake is van overlast (geluid, stof, luchtverontreiniging))

O Andere, namelijk .....

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

In kaart brengen is lastig. De gemeente heeft bijvoorbeeld geen idee hoeveel dubo-woningen in de stad staan. Daar is geen registratiesysteem voor. Dit ligt echter gewoon aan de gemeente: er is te weinig aandacht voor verslaggeving en evaluatie van een project.

Momenteel doet VROM een onderzoek bij de gemeente (audit), waaruit ook blijkt dat er geen structurele oplossing is voor het in kaart brengen van de mate van duurzaamheid.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

In het kader van de stedelijke vernieuwing is dit een programmagemeente (ISV). Een onderdeel van dat programma is duurzaamheid, niet meer en niet minder. Het belangrijkste doel is de stad vernieuwen, duurzaamheid komt daarna pas. De ambitie van de gemeente komt overeen met de prioriteit.

Men kan wel zeggen dat er heel nadrukkelijk naar duurzaamheid wordt gekeken.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Ja, de plannen moeten betaalbaar zijn. Bijvoorbeeld: bij dubo zit de financiering van duurzaamheid in het project, er is geen apart potje voor. Dat kan dus een spanningsveld opleveren met andere belangen.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Het is lastig om het abstracte begrip duurzaamheid te concretiseren. Dit wordt opgelost door een lijst met een pakket van eisen toe te voegen aan projecten, waarop onderwerpen staan zoals de energienorm, het gebruik van duurzame materialen etc.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Convenant

Voorlichtingsmateriaal voor burgers, bijv. koopgroenmarkt, info-verstrekking op bouwmarkten etc.

Financiële middelen (hebben ze niet)

Subsidies (geen actief beleid)

Weet u welke financiële middelen / subsidies er beschikbaar zijn om het beleid vorm te geven dan wel uit te voeren?

Nee, hierop is geen actief beleid

Er wordt binnen de dienst een stafbureau opgezet, waarbij 1 persoon zich gaat specialiseren op het gebied van subsidies (op alle gebieden, dus breder dan duurzaamheid). Het probleem bij subsidies is vaak dat de bedragen niet toereikend zijn en dat het veel energie en capaciteit van de gemeente vergt.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Dit is lastig:

De individuele bewoner merkt het aan de energierekening, maar bij het energiebedrijf wordt het niet opgemerkt. Moeilijk om goede gegevens te krijgen.

Een ander voorbeeld: Er is woningnood, dus het interesseert mensen niet of ze een gewone of een dubo-woning krijgen. Gevolg hiervan is vaak dat een dubo-woning toch wordt geschilderd, waardoor het effect weg is.

Het gedrag van mensen is moeilijk te beïnvloeden. Mensen hebben een voorbeeldfunctie nodig (bijv. bekende Nederlander).

De milieumonitor van xxx wordt gebruikt om het effect in te schatten. Dit is slechts beperkt.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Ja, zowel bij advisering als bij inspectie.

Alleen is het wel zo dat inspectie tegelijkertijd nog naar 30 andere dingen moet kijken, dus het kan wel eens in de knel komen.

Het bijhouden van de kennis is lastig, omdat er snel en veel verandering plaatsvindt, wat vertaald moet worden naar beleid. Het lukt wel, maar het vergt veel van de ambtenaren.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Weerkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Nee.

Twee jaar geleden is wel een stadsdebatcircuit geweest, met de bedoeling om een stadsvisie te krijgen van de burgers (m.n. veiligheid, bioscoop, etc.). Op het gebied van duurzaamheid is er geen maatschappelijk proces opgezet.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Ja,

Energieteam met twee gemeenten.

Milieuplatform van bewoners en belangenverenigingen (is opgeheven wegens gebrek aan belangstelling).

Op bestuurlijk niveau is er de commissie milieu.

Weerkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja, zie eerder in het interview.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Er is vaak weinig belangstelling.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Bij de overheid, adviesbureaus, informatiepunt duurzaamheid (bestaat dit wel, red. MM?), internet.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Mondelinge communicatie, m.n. tussen de burgers onderling is het meest effectief (voorbeeldfunctie, "die duurzame verf die ik gebruikt heb is wel geweldig goed", "met die zonnepanelen bespaar ik zoveel op mijn energierekening"). Hierop kan echter niet gestuurd worden door de gemeente. Het probleem hierbij is o.a. wie vervult de voorbeeldfunctie, en hoe krijg je de juiste informatie bij hem/haar?

Er wordt een mix gebruikt van folders, stukjes in de krant, presentatie van plannen e.d.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

De bouwregelgeving is erg ingewikkeld. Het is niet bekend of er veel regelgeving is over duurzaamheid. De RO-regelgeving zegt bijvoorbeeld alleen maar dat je rekening moet houden met duurzaamheid. Dat is erg vaag en daar kun je alle kanten mee op. Je kan het echter niet afdwingen.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

In het algemeen wordt er weinig tijd gemaakt voor handhaving. Bovendien zit je met het probleem dat je niet weet wat mensen met duurzaamheid doen. Je kan duurzaamheid niet afdwingen. Wat je niet kan afdwingen, kan je ook niet handhaven.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

De resultaten zijn moeilijk meetbaar. Het is duidelijk welke inspanningen je levert om iets te bereiken, maar het is niet (goed) meetbaar wat het oplevert: hoeveel dubo-woningen, hoeveel energiebesparing etc.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Effectief: convenant

Minder effectief: maatregelen gericht op verandering van gedrag van mensen.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Er is veel aandacht en literatuur voor duurzaam bouwen, maar niet over duurzaam verbouwen / renoveren. Dat zou wel wenselijk zijn, m.n. voor steden met oude wijken die opgeknapt moeten worden.

INTERVIEW GEMEENTE 8

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

17.032

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

1.653 hectare

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Stedelijk en landelijk (buitengebieden)

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

VROM

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Gezond en leefbaar milieu

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Ja, vooral wat betreft woningbouw. Er is veel aandacht voor alternatieve energiewinning, zoals zonne-energie, bioenergie en windenergie.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid.

V Compacte stad met goede concurrentiepositie (wel compact, niet zozeer concurrentiepositie)

V Beheer van ruimte, natuur en biodiversiteit (alleen op ruimte)

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing) (er is een convenant met andere gemeenten binnen SOW gebied gesloten voor reductie van 50%)

V Afvalreductie

O Vervoersplanologie

V Duurzaam bouwen

V Bedrijfsverplaatsingen

O Andere, namelijk .....

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Bij het in kaart brengen van huidig energieverbruik worden geen gegevens verkregen van de nutsbedrijven. In de techniek zelf worden geen problemen ervaren.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Hoge prioriteit. Het vorige college gaf duidelijk groen licht voor duurzaamheid. Heeft ook te maken met zeer actieve beleid van enkele ambtenaren om politiek te kietelen. Door excursies en andere informatievoorziening wordt de politieke interesse gewekt en behouden.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Zelf geen problemen met financiering. De milieuambtenaar weet routes naar subsidies makkelijk te vinden. Wel zijn er problemen bij samenwerking met bouwcommissies van andere instellingen, zoals in het geval van een zorginstelling. De gemeente adviseerde hier gebruik van duurzame middelen in bijvoorbeeld dakbedekking en toonde aan dat dit op langere termijn financiële voordelen bood. De bouwcommissie van de instelling werkte met 2 potjes, nieuwbouw en onderhoud, waardoor lange termijnvisie (minder kosten voor onderhoud) niet werkbaar was.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Geen problemen. Het is alleen wel eens moeilijk om aan derden uit te leggen dat de initiele kosten weliswaar hoger zijn voor duurzaam bouwen, maar dat dit vaak op langere termijn zichzelf terugverdiend.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Ja.

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Ja.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Ja.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Ja, maar tijd van ambtenaren is beperkende factor. Als er meer tijd zou zijn valt er waarschijnlijk meer uit te halen.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Ja, bijvoorbeeld met 13 gemeenten van SOW gebied. Er vindt een DOE-overleg plaats, maar dit is een gemeentelijk ambtenarenoverleg. Er is een initiatief van Ecoteam opgestart, waarbij vier gezinnen elkaar ondersteunen in duurzaam leven. Er vindt echter geen direct overleg plaats tussen ambtenaren en inwoners/belangengroeperingen.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?
Ja.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?
Ja, met buurgemeenten en projectontwikkelaars.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?
Geen problemen, behalve dan dat de buurgemeenten vaak minder actief zijn door gebrek aan prioriteit bij hun gemeentebestuur waardoor er voor xxx weinig kennis valt te halen uit omliggende gemeenten.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?
Ja, bij de Novem.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?
Meest effectief zijn kranten en voorlichtingsbijeenkomsten over specifieke projecten. Momenteel wordt er gewerkt aan een cd-rom om inwoners te informeren over welke mogelijkheden er zijn bij duurzaam verbouwen.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?
Bouwbesluit minder streng dan gemeente zou willen, waardoor projectontwikkelaars zich hierachter kunnen verschuilen.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?
Moet aannemers goed controleren, willen wel eens een loopje met regelgeving nemen.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?
Geen problemen, maken jaarverslag. Alleen nutsbedrijven geven geen gegevens, zodat wat energieverbruik betreft geen meting/evaluatie kan plaatsvinden.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?
Geen.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?
Nee.

INTERVIEW GEMEENTE 9

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

32.981 inwoners

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

± 900 ha.

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Zit er een beetje tussenin, maar het beleid is stedelijk georiënteerd.

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Dienst Stads- en Milieubeheer, waaronder m.n. de afdelingen RO + Milieu, Groen en Civiel duurzaamheid vormgeven.

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Het is erg moeilijk om een goede definitie te geven. Duurzaamheid is een 'gevoel'. Als je het algemeen weergeeft, dan is het iets zoals: 'Toekomstige generaties niet belemmeren met de dingen die we nu doen'.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Ja, maar het zit verweven in diverse beleidsplannen. Het is dus geen beleidsplan op zich.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

O Compacte stad met goede concurrentiepositie

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing), (dit gebeurt nu nog ad hoc, maar er komt structuur in)

V Afvalreductie

O Vervoersplanologie

V Duurzaam bouwen, (maar weinig!!)

V Bedrijfsverplaatsingen

V Andere, namelijk lokale agenda, zusterprojecten (bijv. zusterstad in Hongarije).

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Het is niet goed bekend hoe gemeten moet worden. Afvalreductie is goed meetbaar, energiebesparing ook, alle andere onderwerpen zijn slecht meetbaar, dus moeilijk in kaart te brengen.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

De prioriteit is laag. Nog niet automatisch wordt milieu meegenomen in projecten. Het is tot nu toe vaak afhankelijk van de persoon of er aandacht aan wordt besteed (nog niet verankerd in het beleid). Als de persoon geen (weinig) affiniteit met het onderwerp heeft of een erg drukke agenda, dan wordt de aandacht ergens anders aan besteed.

De ambitie van de gemeente is ook laag, dus in overeenstemming met de prioriteit die duurzaamheid krijgt.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Nee, tot nu toe is er meer een tekort aan capaciteit (medewerkers) dan een tekort aan geld. Er zijn voldoende subsidies te verkrijgen. Het nadeel van subsidies is vaak wel dat het 50%/50% is, d.w.z. 50% wordt gesubsidieerd, en de rest moet de gemeente in geld of capaciteit zelf bijdragen. Vaak komt dat neer op capaciteit (die schaars is).

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Het is moeilijk om het abstracte begrip duurzaamheid uit te leggen aan anderen. De vertaling naar beleidsdoelen gaat wel, maar het is erg lastig om concrete doelen aan te geven. Wat wil je bereiken? Er is geen vergelijkingsmateriaal, waarmee je zou kunnen werken.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Ja en nee, vermoedelijk zijn niet alle instrumenten bekend. Subsidies en netwerken zijn bekend. Een overzicht van instrumenten ontbreekt, bijvoorbeeld een database of informatienummer zou handig zijn.

Weet u welke financiële middelen / subsidies er beschikbaar zijn om het beleid vorm te geven dan wel uit te voeren?

Ja, deze zijn bekend voor energie, afval en duurzaam bouwen. Niet alles is bekend. Het is erg verspreid beschikbaar, dus ook lastig om van alles op de hoogte te zijn.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Nee, dit is lastig. Een methode om het effect te monitoren zou handig zijn. Het is niet bekend of een dergelijke methode bestaat, dat is wel zo voor afval en energie, maar er is geen allesomvattende methode.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Nee, technische kennis wordt uitbesteed, beleid wordt bij de gemeente gemaakt. Geld kan een belemmering zijn bij uitbesteding.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Ja, maar niet veel. Dit zou beter kunnen. Het wordt gedaan in het kader van de lokale agenda. Daarbij zijn boeren, adviesbureaus, NOVEM, DCMR Milieudienst Rijnmond, projectontwikkelaars, brancheorganisaties betrokken.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Zie 12.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja, zelfde groep, zie 12.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

De eigen belangen van de groepen (o.a. geld), en die kunnen onderling botsen of botsen met het voorgenomen beleid van de gemeente.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Ja, soms, Dat hangt van het onderwerp af.

Energie → NOVEM

Afval → Afval Overleg Orgaan

Algemeen over duurzaamheid is moeilijk.

1 loket ontbreekt.

Er wordt verder gebruik gemaakt van een netwerk met buurgemeenten, regionale kennisuitwisseling, milieubeweging, etc.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Nee, communicatie gaat voornamelijk via huis- aan huisbladen, netwerken, informatieavonden, inspraakronden. Duurzaamheid is dan wel slechts een van de onderwerpen die besproken worden, dus dat kan in de knel komen!

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Er is weinig regelgeving op het gebied van duurzaamheid. Er is wel en niet meet regelgeving nodig, want afdwingen van duurzaamheid is raar. Het moet vanuit je binnenste komen anders zwakt het toch weer af. Soms is echter een stok achter de deur (dwang) wel handig.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Door een gebrek aan regels is het ook moeilijk om te handhaven. Er is weinig dwang, dus wat moet je dan handhaven?

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Er is een gebrek aan een goed monitoring systeem. De meetmethode is niet bekend (zie vraag 4).

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Vaak is de maatregel ad hoc, waardoor de mensen later weer terugvallen in het oude gedrag. Het geeft dus kortstondig een effect, later is dat weer weg.

Er moet een borging gevonden worden, aan het begin van een project moet hier al rekening mee worden gehouden. En de monitoring moet beter. Hulp hierbij zou welkom zijn.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Nee.

INTERVIEW GEMEENTE 10

De geïnterviewde was goed op de hoogte van de mate van duurzaamheid in de gemeente en had op bijna alle vragen een antwoord. De problemen die hij naar voren bracht waren vooral praktisch van aard. Volgens hem zijn er weinig echte kennisvragen binnen de gemeente. Hij was gematigd positief over het interview en was niet erg enthousiast over de workshop.

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

98.545

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

7812 Ha

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Is nog niet helemaal duidelijk. Dit komt door de reorganisatie waarbij de gemeenten xxx, xxx en nog een aantal andere gemeenten bij elkaar zijn getrokken. Hier zijn een paar heel landelijke en een paar heel stedelijke gemeenten bij.

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Stadsontwikkeling

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Stedelijke ontwikkeling laten plaatsvinden met zo min mogelijk milieubelasting en een verhoging van de ruimtelijke kwaliteit.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Ja, er is een convenant DUBO afgesloten. Daarnaast werkt de gemeente xxx mee met het pilotproject klimaat en DUBO wat uitgaat van de NOVEM en het DUBOcentrum Limburg. Dit project heeft als doel een meer integrale beleidsvoering ontwikkelen op het gebied van klimaat (en dus ook op het gebied van de duurzaamheid). Daarnaast heeft het project als doel het ambitieniveau van gemeenten op het gebied van o.a. duurzaamheid te verhogen. De duurzaamheidsambities binnen deze gemeente liggen dan waarschijnlijk ook hoger dan gemiddeld in Nederland.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

V Compacte stad met goede concurrentiepositie

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit (gemeente xxx is uitgeroepen tot groenste gemeente van Nederland)

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing) (de gemeente xxx is uitgeroepen tot zonneboilerstad)

V Afvalreductie

V Vervoersplanologie (+/-)

V Duurzaam bouwen

V Bedrijfsverplaatsingen

X Andere, namelijk het opstellen van een waterplan

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Vooraf financiën. Er zijn geen problemen met het in huis hebben of verkrijgen van kennis op dit gebied. Daarnaast is op dit moment de communicatie nog een probleem doordat de gemeenten onlangs zijn samengevoegd.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Een hoge prioriteit. In overeenkomsten over stadsvisies staat nadrukkelijk een apart hoofdstuk over duurzaamheid. Hierin zijn onder andere duurzaam bouwen en duurzame energie in opgenomen.

De ambitie van de gemeente is hoger dan de prioriteit die daadwerkelijk aan duurzaamheid wordt gegeven. Dit komt doordat projectontwikkelaars vaak niet dezelfde prioriteit hebben als de gemeente. Ook intern is dit soms een probleem. De prioriteiten van de afdelingen die zich bezig houden met duurzaamheid liggen vaak hoger dan bij andere afdelingen. Het is dus nog steeds belangrijk om het draagvlak voor duurzaamheid te vergroten en verbreden.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

De problemen die naar voren zijn gekomen zijn vooral het creëren van voldoende draagvlak voor duurzame ontwikkeling en daarnaast het gebrek aan mankracht.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Samenwerking met projectontwikkelaars is soms een probleem. Soms krijgen we te weinig medewerking om de belangen van de projectontwikkelaar tegenstrijdig zijn.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Het afsluiten van convenanten. Hierin staan checklisten met items waar de partijen aan moeten voldoen. Het is niet mogelijk om medewerking af te dwingen.

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Voor duurzame energie zijn er veel subsidies. Deze willen we in de gemeente ook uitbreiden naar bijvoorbeeld duurzaam bouwen. Het is daarnaast niet altijd duidelijk waar subsidie op gegeven wordt. Subsidieland is onoverzichtelijk en er vinden vaak wijzigingen plaats.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Dat zal nog moeten blijken. Met de convenanten is redelijk te meten of aan DUBO voldaan wordt en wat de effecten hiervan zijn. Bij stedelijke ontwikkeling is dit lastiger. Dit is vrij nieuw en hier moet nog naar gekeken worden. Ook weer door de herindeling van de gemeenten.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Ja, er is binnen de gemeente xxx voldoende kennis aanwezig en als dit niet het geval is dan weten we waar we terecht kunnen met onze vragen.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Ja, bij het schrijven van een stadvisie worden zoveel mogelijk partijen betrokken.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

De burgers, middenstand en het bedrijfsleven worden onder andere benadert. Wie precies benadert worden wist de geïnterviewde niet, hier houdt iemand anders zich voornamelijk mee bezig.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja, met deze partijen wordt overlegd. Dit zou beter kunnen.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Voorheen was de communicatie beter. Dit is weer een gevolg van de herindeling van de gemeenten. Er werd een aparte communicatie paragraaf in de stadvisie verwerkt waarin werd beschreven hoe de communicatie met derden moest verlopen. Dit is nu niet structureel meer terug te vinden.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Ja, geen probleem om bij de juiste mensen terecht te komen.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Zie 15.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Er zijn eigenlijk geen problemen met de regelgeving. Soms is de regelgeving op bepaalde punten vrij strak, zoals het gebruik van secundaire bouwmaterialen. Hierbij moet dan gekeurd worden of deze materialen wel opnieuw gebruikt mogen worden. Hierdoor ontstaan wel eens vertragingen.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Hoe de handhaving zal uitwerken moet nog blijken. Het convenant, evenals andere beleidsmaatregelen zijn nieuw (twee weken eerder afgesloten).

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Het convenant en het pilotproject bieden hier goed houvast.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Hoe concreter het beleid is, hoe makkelijk het te controleren is. Het concretiseren is over het algemeen geen probleem.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Nee, geen vragen.

INTERVIEW GEMEENTE 11

De geïnterviewde ambtenaar hield zich voornamelijk bezig met DUBO. De antwoorden zijn dus vooral op dit terrein gegeven. De geïnterviewde was positief over de workshop maar kon zelf dan niet aanwezig zijn. Hij wilde echter wel kijken of er iemand anders in zijn plaats wilde gaan.

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Ongeveer 17.000

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

3.690 Ha

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Landelijk

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Bouwen en wonen en gemeentewerken

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Bij duurzaamheid dacht de geïnterviewde vooral aan het zo lang mogelijk meegaan van de gebruikte materialen en het goed kunnen hergebruiken van deze materialen

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

In xxx is geen duidelijk vastgesteld beleid voor duurzaamheid. Wel worden er convenanten gesloten met projectontwikkelaars. Deze zijn echter helaas niet af te dwingen. Daarnaast wijst de gemeente de belanghebbenden zoveel mogelijk op subsidies voor duurzame ontwikkeling.

Daarnaast wordt vooral de EPN (EnergiePrestatieNorm) gebruikt. Deze geeft immers wettelijke handvaten.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

- V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid*
- O Compacte stad met goede concurrentiepositie*
- O Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit*
- V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing)*
- O Afvalreductie*
- O Vervoersplanologie*
- V Duurzaam bouwen*
- O Bedrijfsverplaatsingen*

O Andere, namelijk .....

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

De beperkte mankracht is vooral een probleem bij het beleid gericht op Duurzaamheid. Hierom wordt eerst alles wat in de wet geregeld is toegepast. Als er daarna nog tijd over is kan men zich met aanvullende eisen gaan bezighouden. Daarnaast is speelt ook geld vaak een belangrijke rol. Voor duurzaam beleid is vaak niet genoeg geld beschikbaar, bijvoorbeeld voor het toekennen van subsidies.

Er is eigenlijk geen gebrek aan kennis voor het aanduiden van de mate van duurzaamheid. xxx is aangesloten bij het DUBOCentrum Limburg. Via het DUBOCentrum is een checklist uitgebracht waar op gelet moet worden. Deze checklist is duidelijk al zijn de omschrijvingen soms onduidelijk. Als dit het geval is, is het echter niet moeilijk om te achterhalen wat er precies bedoeld wordt. Wel komen de normen van deze checklist en de EPN niet altijd overeen, omdat beide van verschillende groepen afkomstig zijn.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Met het beleid op gebied van duurzaamheid lift xxx mee met de rest van de regio via het DUBOCentrum. Deze zorgt voor overleg tussen gemeenten en zet beleid op voor de gemeenten. De prioriteit die de gemeente aan duurzaamheid wil verlenen komt echter niet altijd overeen met de prioriteit die daadwerkelijk aan duurzaamheid wordt toegekend. Dit komt door gebrek aan geld en gebrek aan mankracht.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Voorals dat er weinig wettelijk geregeld is. Het is bijvoorbeeld wel mogelijk om projectontwikkelaars land te laten kopen onder de voorwaarde dat zij zich houden aan bepaalde duurzaamheidseisen. Als de projectontwikkelaar zich hier vervolgens toch niet aan houdt komt er echter een civiele rechtsprocedure die regelmatig de projectontwikkelaar in het gelijk stelt.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Geen problemen

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Ja, het gebruiken van convenanten en het toekennen van subsidies.

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Ja, voor de gemeente xxx alleen een subsidie op zonnepanelen voor DUBO. Daarnaast kunnen via bijvoorbeeld Essent subsidies verkregen worden. De weg naar deze subsidies is duidelijk, zodat de gemeente belanghebbenden goed hierover kunnen informeren. Parkstad Limburg heeft een groot aantal punten waar subsidie op gegeven kan worden. Dit is voor Maastricht Mergelland (waar xxx onder valt) nog niet het geval. Hier wordt echter wel aan gewerkt via het DUBOCentrum.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Ja, ook via DUBOCentrum.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Ja, bijvoorbeeld bij de afdelingen civiele techniek en milieu is veel kennis in huis.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Nee, dit wordt vooral gedaan door het DUBOCentrum.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Ja, bijvoorbeeld projectontwikkelaars.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja, via het afsluiten van convenanten.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Informeren geen problemen. Problemen die verder aan de orde komen zijn bijvoorbeeld het budget van de projectontwikkelaar en in bepaalde gevallen ook het type gebouwen dat gebouwd wordt (bijvoorbeeld het aanbrengen van zonneschermen als dit niet bij het gebouw past).

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Ja, DUBOCentrum.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Via bijvoorbeeld publicaties of in gesprek met de projectontwikkelaars. Hierbij probeert de gemeente te wijzen op de voordelen van duurzaamheid en op de verschillende subsidies die men kan krijgen.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Dat een wettelijke basis ontbreekt. Hierdoor is men heel erg afhankelijk van de goede wil van bijvoorbeeld de projectontwikkelaar.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Idem, zie ook vraag 6

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Gebrek aan mankracht.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Het is vooral belangrijk dat uitvoerders van tevoren goed op de hoogte worden gesteld. Verder is het verstrekken van subsidies vaak een effectief middel om te zorgen dat er op duurzaamheid wordt gelet.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Geen verdere vragen. De geïnterviewde was vooral benieuwd naar hoe de workshop eruit zal komen te zien. Hij was wel zeer geïnteresseerd om met ambtenaren van andere gemeenten te praten over vragen over duurzaamheid en eventuele oplossingen.

INTERVIEW GEMEENTE 12

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

ca. 76000

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

???

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

stedelijk

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Apart projectbureau wat is opgericht omdat xxx een Vinx lokatie is.

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Vanuit mijn technische achtergrond zou ik duurzaamheid omschrijven als bouwen met materialen die zo duurzaam mogelijk en weinig milieubelastend zijn.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Ja, er is een convenant met projectontwikkelaars gesloten. Bovendien is er een gemeentelijke taakstelling voor onderhoud, ontwikkeling en verdichting van de stad. Voor de bestaande stad is dat lastig omdat een wettelijk kader ontbreekt. Het wordt wel bij ieder renovatieproject meegenomen in de afweging. Voor de VINEX lokatie zijn er geen problemen; hier is wel een wettelijke basis. Gebruik wordt gemaakt van het Nationaal Pakket Duurzaam Bouwen. Bij het concretiseren van de handreikingen in dit pakket zijn geen problemen. Op dit moment probeert xxx gebruik te maken van de zogenaamde ecokwantummethode waarbij ze hulp hebben van het adviesbureau DHV. Het doel van deze methode is om de ontwikkelaars meer vrijheden te geven in welke materialen er gebruikt worden om een bepaalde norm te halen. De verwachting van de gemeente is dat dit in het toekomstig bouwbesluit zal komen. De ontwikkelaars werken goed mee. Probleem bij gebruik van de nieuwe methode is de interpretatie. DHV komt binnenkort wel het rapport nader uitleggen, maar de ambtenaar in kwestie begrijpt er voorlopig niet veel van. Bovendien wil hij graag weten van bijvoorbeeld VROM hoe groot de kans is dat deze techniek ook in het bouwbesluit gebruikt gaat worden of welke andere methoden er anders beschikbaar zijn (kennisvraag!!!!)

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

V Compacte stad met goede concurrentiepositie

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

O Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing)

O Afvalreductie (niet echt)

V Vervoersplanologie

V Duurzaam bouwen

V Bedrijfsverplaatsingen

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Geen

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente?

Meer dan gemiddelde prioriteit, in overeenstemming met ambities van gemeente.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling?

Geen problemen, ontwikkelaars zeer coöperatief.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Geen problemen, er is voldoende kennis en begrip binnen gemeente voor duurzaamheid.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Ja, zoals de ecokwantummethode.

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Eventuele gelden komen uit grondexploitatie, verder wordt geen gebruik gemaakt van subsidies (kennisvraag!!!)

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten?

Er wordt niet echt gekeken of het beleid effecten heeft op de leefomgeving. Het wordt niet gemeten. De ambtenaar vindt dat het gaat om de manier van denken, de ideologie die ervan uitstraalt. Als de gemeente het goede voorbeeld geeft, kunnen andere mensen ook misschien eerder denken aan gebruik van duurzame materialen.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven?

Ja.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Ja

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Projectontwikkelaars. Geen groeperingen, blijkbaar is de behoefte aan inspraak bij inwoners niet zo groot.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja, ook met projectontwikkelaars.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Geen problemen, cooperatieve instelling ontwikkelaars.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Ja.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Gemeente 'verkoopt' niet. Ambtenaar denkt dat dit nationaal moet gebeuren door bijvoorbeeld te zorgen dat duurzame middelen ook voldoende verkrijgbaar zijn in bijvoorbeeld Doe-het-zelf zaken. Dit zal pas gebeuren als de vraag voldoende hoog wordt bij klussers. Dit kan geregeld worden in de wet, volgens de ambtenaar.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Ontbreken van wettelijke basis voor uitvoering duurzaamheidsbeleid in de bestaande stad.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Geen problemen.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Geen problemen.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Aanbieden van alternatieven die geen maatschappelijk draagvlak hebben (vb frans eiken) werken niet. Ook dit probleem is groter dan gemeentelijk is op te lossen.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Zou graag meer willen weten op gebied van interpretatie van ecokwantummethodiek. Bovendien is deze techniek nog niet uitontwikkeld.

INTERVIEW GEMEENTE 13

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente?

60.000

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente?

Nog op te vragen

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd?

xxx zelf is stedelijk georiënteerd. xxx, deel van xxx, is meer landelijk georiënteerd.

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Ruimtelijke Ontwikkeling en de Milieudienst

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Streven naar ruimtelijke kwaliteit, wat zelf een combinatie is van belevingswaarde, toekomstwaarde en gebruikswaarde. Het is een manier van ontleden en hangt sterk af van het eigen vakgebied.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Er is een duurzaamheidsbeleid in het collegeprogramma geformuleerd, maar in de praktijk worden er geen aparte projecten voor opgezet. xxx is een arme gemeente, heeft een perifere ligging maar heeft wel te maken met typische grotenstedenproblematiek en zal derhalve niet voorop lopen maar meedenken met initiatiefgroepen. Duurzaamheid is volgens de ambtenaar een impliciete eigenschap bij de ambtenaren. Het moet in de vingertoppen zitten want anders komt er überhaupt niets van terecht. Duurzaamheidsbeleid in xxx houdt in dat bij ieder nieuw project rekening wordt gehouden met duurzaamheid.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid: Ja

V Compacte stad met goede concurrentiepositie (Maar nog niet op basis van duurzaamheid)

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing) (maar er blijken te weinig mogelijkheden. Voor voldoende gebruik van windenergie ontbreekt de ruimte, zonne-energie en getijde-energie worden nog te experimenteel bevonden)

V Afvalreductie (gescheiden inzameling)

O Vervoersplanologie

V Duurzaam bouwen (in pas lopen met rest van Nederland, eventueel als er een kans is voor een extreem duurzaamheidswijkje)

V Bedrijfsverplaatsingen (voornamelijk in het kader van leefbaarheid)

V Andere, namelijk **aanleg/in stand houden van ecologische hoofdstructuur en gebruik van historie van xxx (renoveren historische elementen)**

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Er worden geen problemen ervaren, vooral omdat er geen actieplannen zijn waarin dit is opgenomen. Door in de pas mee te lopen met de rest van Nederland zijn veel problemen al door anderen opgelost.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente?

Duurzaamheid kent niet de eerste prioriteit in het beleid van de gemeente, in verband met de slechte economische situatie. Dit is ook op een dergelijke manier met een duidelijk uitgangspunt verwoord in het (vorige) collegeprogramma.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Op de manier waarop xxx omgaat met het beleid zijn er geen knelpunten. Het knelpunt is de economische situatie waardoor DuBo gewoon minder aan bod komt.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

De gemeente xxx mist concrete handreikingen voor oplossingen. Er is weliswaar een boek (Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw) beschikbaar waarin dit thema wordt uitgewerkt, maar ook hier staat geen concrete informatie in. Nu moet de gemeente zelf op zoek naar oplossingen waarmee het thema duurzaamheid vorm gegeven kan worden, zoals op het gebied van inrichten, werkprocessen en nog veel meer. Volgens de ambtenaar lijkt het motto te zijn: Probeer zelf maar wat, iedere vooruitgang is een verbetering.....

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Ja.

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Nee, maar is ook nog niet echt op zoek gegaan mede door de lage ambitie van de gemeente. Kan ook zijn dat informatie intern in de gemeenten blijft hangen waardoor de ambtenaar zelf op zoek moet.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Tot op zekere hoogte. Een keuze maken uit alternatieven voor duurzame ontwikkeling is moeilijk. xxx is er echter nog niet mee geconfronteerd.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Op zich voldoende kennis aanwezig, maar het is nog onvoldoende in de taakopdracht verwerkt. Ook doordat er geen echt actieprogramma aanwezig is.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Nee, wel wordt er geluisterd naar initiatiefgroepen binnen de gemeenschap.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Ja, partijen hangt af van de situatie.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja, met belangengroepen en projectontwikkelaars.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Geen problemen.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Gebruik wordt gemaakt van het boek Nationaal Pakket Duurzame Stedebouw en kennis bij externe partijen.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Er worden geen problemen ondervonden. De gemeente gebruikt vooral de pers, maar heeft niet een echt beleid om duurzaamheid te 'verkopen'.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Weet niet.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Bij het handhaven blijkt dat bewoners het beleid soms teniet doen. In Julianadorp zijn in een wijk glooiende oevers aan tuinen gelegd waarbij de bewoners mede verantwoordelijk gemaakt zijn voor het onderhoud. Zij 'kregen' ook de helft van het waterdeel achter die tuin bij hun terrein. Dit zorgde ervoor dat een vorm van 'landjepik' plaatsvond. Bewoners eisten ook dat deel op en stortten het vol grond waardoor het waterschap te weinig waterbergingsoppervlak kreeg.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Er wordt te weinig geëvalueerd. Dit gebeurt reactief op gebeurtenissen. Wel vindt er altijd een evaluatie plaats bij oplevering van het terrein. Er zijn geen problemen in de techniek van meten en evalueren.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

De exacte beleidsmaatregelen weet hij niet te noemen, maar als de maatregelen worden opgelegd blijken ze meer effectief. Er blijkt dat er niet of nauwelijks op afgerekend wordt. Het moet van alle partijen zelf uitgaan. Dit betekent dat als er moeilijke procedures in de weg zitten dat er dan een drempel ontstaat. Dan wordt snel gekozen voor de minder duurzame optie.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?
Nee.

INTERVIEW GEMEENTE 14

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

± 75000

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

30,32 km²

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

stedelijk

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

ROM en stedenbouw

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Duurzaamheid voorziet in de behoefte voor de huidige generatie zonder de toekomstige generatie tekort te doen (Brundtland definitie).

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Ja, zie het gemeentelijk milieubeleidsbeleidsplan 'Duurzaam xxx', waarvan een kopie is meegegeven.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

O Compacte stad met goede concurrentiepositie (weet niet zeker)

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing) (nl. klimaatbeleid)

V Afvalreductie

V Vervoersplanologie

V Duurzaam bouwen

V Bedrijfsverplaatsingen

V Andere, namelijk communicatie

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Ze gebruikt de milieumonitor om de huidige situatie in kaart te brengen. In het milieubeleidsplan staan de metingen vermeld. Dit werkt goed. Het enige wat erg lastig is, is dat de gegevens versnipperd zijn bij diverse afdelingen, waar ze afhankelijk van is voor de aanlevering van de gegevens. Dit is dus een zuiver praktisch probleem.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Er wordt geen superhoge prioriteit gegeven aan duurzaamheid. Het is wel een wegingsfactor. De factoren tijd en geld staan echter hoger op de ranglijst. De ambitie van de gemeente is hoger dan de uitvoering. Vaak is dit wel te verklaren, maar in het beleidsplan staat wel het commitment.

Voor aansluiting van de ambitie op de uitvoering zou het handig zijn als er meer dwang was vanuit de regelgeving, en als dit ook zou worden gehandhaafd.

Voorbeeld ter vergelijking:

Geluid MOET worden meegenomen in het bestemmingsplan, maar:

Duurzaam bouwen MAG je doen.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Ja, meestal vindt de financiering plaats vanuit het projectbudget, met als gevolg dat duurzaamheid in competitie gaat met andere belangen (vaak tijd en geld).

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Geen

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Ja, bijvoorbeeld het nationaal pakket stedenbouw, de energieprestatienorm, etc.

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Ja, dit is bijvoorbeeld op te vragen bij de provincie of de NOVEM. De wegen hiervoor zijn duidelijk.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Dit is soms lastig, omdat je lang niet altijd gegevens hierover kan opvragen.

Voorbeeld:

Energieverbruik van huishoudens krijg je geen gegevens van

Afval is goed meetbaar (b.v. de verschillende stromen afval, wel/niet goed gescheiden, aantal kg ingezameld, etc.)

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Ja, geen probleem.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Ja, o.a. met de milieugroep xxx, milieuoverleg, projectontwikkelaars, bewoners, waterschap, DCMR Milieudienst Rijnmond, etc.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Zie vraag 12

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja, waar nodig.

Voorbeeld:

Voor een nieuwbouwwijk met 1000 woningen is een OEI uitgevoerd. De projectontwikkelaars hebben hier een rol gespeeld.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Vooraf tegenstrijdige belangen.

Voorbeeld: de milieugroep vindt dat de gemeente niet streng genoeg is, terwijl de projectontwikkelaar vindt dat de gemeente veel te streng is.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Ja, bijvoorbeeld bij NCDO (m.n. lokale agenda 21), NOVEM, VNG, VROM, buurtgemeenten.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Het meest effectief is het om meerdere kanalen te volgen, b.v. info-krantje, in gesprek, infomarkt, etc.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Er is nog zo weinig regelgeving op dit gebied!

Meer dwang vanuit de regelgeving zou gewenst zijn.

De wisselwerking met RO is heel belangrijk, en die is nu niet altijd geborgd.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Er is weinig handhaving. Helaas.

Dit is m.n. te verklaren door een capaciteitsprobleem bij de handhavers. Dus wel begrijpelijk, maar jammer.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Gaat goed, het is alleen lastig dat de gegevens versnipperd terug te vinden zijn (bij verschillende afdelingen / betrokkenen). De versnippering maakt je afhankelijk. De gegevens zelf zijn prima.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Preventieve maatregelen zijn het beste.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Ze is benieuwd naar de rol die TNO-MEP wil gaan spelen Men zou zich eens moeten bezinnen op de rol van de gemeente op het gebied van duurzaamheid. Soms zit nl.

Iedereen het wiel uit te vinden, terwijl je beter samen zou kunnen werken of sommige dingen al centraal uitwerken. Dat zou veel efficiënter kunnen zijn.

INTERVIEW GEMEENTE 15

De geïnterviewde had op bijna alle vragen een antwoord en bleek dan ook de juiste ambtenaar. Voor enkele vragen is het noodzakelijk de milieucoördinator mevr. xxx te benaderen. Er blijken weinig echte kennisvragen te zijn binnen de gemeente xxx. Het grootste probleem van het ambtelijk apparaat is meer politiek. Dat wil zeggen, er worden wel degelijk goede beleidsdoelstellingen op het gebied van duurzaamheid in de stedelijke leefomgeving geformuleerd, maar als puntje bij paaltje komt blijkt dat de bestuurders de duurzaamheidsdoelstellingen niet als prioriteit hebben. Onderzoek naar dergelijke onderwerpen is meestal geen probleem maar bij implementatie wordt er meestal geen financiële ruimte voor gecreëerd. Het scoort niet voldoende op de politieke agenda. Volgens xxx zou de Rijksoverheid meer moeten sturen op deze thema's.

Als het gaat om kennisvragen in de uitvoering, dan blijkt dat de gemeente xxx zelf veel kennis in huis heeft en anders de goede wegen weet te bewandelen om bureaus in te schakelen voor advies.

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente?

Nog achterhalen

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente?

Nog achterhalen

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd?

Stedelijk

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

@@@

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Duurzaamheid binnen de gemeente xxx betreft vooral energetische duurzaamheid. Dat betekent minder verbruik van fossiele brandstoffen door lager energieverbruik van woningen en aangepaste mobiliteit door minder autoverkeer. Dat wordt bereikt door gebruik van duurzame materialen en een goede woon- en leefomgeving (kwaliteit van de woning, waardebewoud in loop der tijd). Deze twee doelstellingen kunnen tegengesteld zijn. Er is bijvoorbeeld uit milieuoogpunt effectiever ruimtegebruik nodig door hoogbouw, maar is dit ook positief voor de woonkwaliteit??

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Er bestaan diverse beleidsplannen binnen de gemeente xxx, waarvan de belangrijkste het Gemeentelijk Energie Beleidsplan (GEB) is. Er zijn niet echt plannen voor duurzaam gebruik van stedelijk water, wel is er overleg over het waterschapsplan met het waterschap. De doelstellingen hier zijn eigenlijk gebaseerd op beleid van het Rijk. Op het

gebied van milieu wordt veel beloofd maar weinig waargemaakt. Het scoort niet op de politieke agenda waardoor er budgettair geen ruimte wordt gecreëerd. Er is nauwelijks ruimte voor duurzaam bouwen, dit wordt vaak afgeschoven naar de projectontwikkelaar. Het is duidelijk een politieke kwestie.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid (Beleid is voornamelijk passief. Op bodemgebied vooral reactief wanneer de situatie daartoe roept. Er is wel afgesproken om geen gebiedsvreemd water binnen te laten. Op het gebied van lucht ook voornamelijk passief; reactief wanneer daar om gevraagd wordt. (Geen proactief beleid.))

V Compacte stad met goede concurrentiepositie (Er wordt geprobeerd te verdichten, maar er vindt geen actief beleid plaats. In stedelijk gebied wordt zo optimaal mogelijk gebouwd, maar in suburbane gebieden wordt vooral gekeken naar de woonkwaliteit. Verdichting d.m.v. hoogbouw vindt niet of nauwelijks plaats in deze gebieden. In de suburbane gebieden wordt zelfs een lagere dichtheid aangehouden dan volgens DuBo zou moeten.)

O Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit (Niet actief. Er wordt iets gedaan aan natuurvriendelijke oevers, maar verder is er weinig groen binnen de gemeente.)

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing) (Niet echt actief zoals xxx, wel is het opgenomen in het GEB. Er is een klimaatverbond getekend, wat inhoudt dat er geen gebruik wordt gemaakt van tropisch hardhout. Er wordt getracht 20% beneden de landelijk gestelde norm te blijven. In de praktijk wordt dit niet gehaald. Er wordt getracht door openbare aanbesteding zo laag mogelijk energieverbruik om macro niveau te bereiken.)

O Afvalreductie (Dit is vooral een taak van de milieufdeling, maar er wordt geen actief beleid gevolgd. Er wordt alleen gescheiden huisvuil opgehaald.)

V Vervoersplanologie (Er wordt getracht knelpunten op te lossen, maar niet uit oogpunt van DuBo. Wel vinden onderhandelingen plaats met de NS om de verbinding met Amsterdam te verbeteren en de verbinding met de NS stations te verbeteren, door bijvoorbeeld goede fietsverbindingen. Er is een onderzoek uitgevoerd om te bekijken hoe de wandel- en fietspaden lagen ten opzichte van andere voorzieningen met als doel het autogebruik te verminderen en hierop scoorde de gemeente goed. Andere ideeën om parkeerplaatsen verder van woningen af te leggen om mensen uit de auto te houden werken niet. Mensen willen zo veel mogelijk de auto bij het huis houden. Dit wordt dus ook niet meer geprobeerd. Het beleid sluit vaak niet aan bij de wensen van bewoners. Er moet draagvlak zijn, anders werkt het niet, is de conclusie van dhr. xxx.)

V Duurzaam bouwen (Er is ooit onderzoek uitgevoerd om te onderzoeken hoe de woningen scoren op milieubelasting. De score van de gemeente was redelijk. In convenant met ontwikkelaars is meetlat van Tommel opgenomen, waaraan ze zich moeten houden.)

V Bedrijfsverplaatsingen (In recente verleden veel bedrijven uit binnenstad weggehaald, vooral in verband met woonkwaliteitsverbetering. Nu is de hoos achter de rug.)

O Andere .....

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Geen problemen. Dit is gebeurt.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en

daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Bij het opstellen van beleid is er wel bereidheid. Als het komt tot uitvoering komen de problemen. Als grond van de gemeente is dan is de uitvoering slecht. Als de projectontwikkelaar eigenaar is van de grond dan over het algemeen goed. De doelstelling is om 1 of 2 emissieloze woningen per 500 woningen te bouwen, maar het is de vraag of dit ook wordt gehaald.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Nee, geen problemen als het op uitvoering van onderzoek aankomt. Als rapport er ligt wordt het anders.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Geen problemen. Er is binnen de gemeente xxx veel kennis in huis. De uitgangspunten worden goed vertaald, het ontbreekt echter wel vaak aan tijd. Extern oplossen is volgens Van Dam geen oplossing, want ook dit werk moet begeleid worden.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Ja. Er vindt een nauwe samenwerking met marktpartijen plaats, waardoor ook draagvlak wordt gecreeerd. Bovendien kan je zo ook gebruik maken van de kennis die extern aanwezig is. De milieucoördinator maakt bijvoorbeeld veel gebruik van vaste contacten bij Novem.

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Ja, anders weet Novem het wel. Ervaring leert dat subsidies zodanig zijn opgesteld dat je net niet in aanmerking komt. Bovendien werkt papierwinkel ontmoedigend.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Ja. Er wordt altijd voorrang gegeven aan de kwaliteit voor de woonomgeving.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

De gemeente xxx zou vooral meer kennis willen hebben op gebied van goede uitvoering kosten/baten analyse. Daar is onvoldoende zicht op. Dit leeft waarschijnlijk ook bij andere gemeenten. Als het verder aan technische kennis ontbreekt worden externe bureaus ingeschakeld. De tendens lijkt te zijn dat er meer van deze kennis binnen de gemeente zelf gehaald zal moeten worden.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Dit gebeurt structureel. Er wordt altijd afgewogen of en welke partijen betrokken zouden moeten worden. Bovendien vereist de wet de inbreng van andere partijen. Als het niet hoeft worden bewonersgroeperingen e.d. niet actief benaderd. Bewonersparticipatie is

moeilijk omdat ze vaak in eigen straatje praten en technische kennis ontbreekt zodat ze geleerd moet worden hoe bijv. een technische tekening gelezen moet worden.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Ja. Er wordt samengewerkt met bijvoorbeeld Platform Duurzaam xxx, de fietsersbond en lokale platforms van bewoners.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja, marktpartijen en adviesclubs. Ook willen vaak bewonersgroepen erbij. Dit wordt zoveel mogelijk afgehouden. Binnen de gemeente xxx wordt daartoe altijd het Communicatiebureau en deskundigen geraadpleegd. Sinds IJburg is men meer gaan nadenken om andere partijen te betrekken omdat dit ook positief kan werken. Zo heeft Amsterdam voor het referendum over IJburg de hengelclubs e.d. benaderd en deze hebben een positieve stem gehad op het referendum.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Er heersen vaak tegengestelde belangen en wantrouwen. Door de gemeente wordt geprobeerd deze partijen te overtuigen of anders op een gegeven moment de knoop door te hakken.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Ja. Dit kan bij de milieucoördinator en externe bureaus.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Weet niet echt wat meest effectief is. Naslagwerken blijken wel meeste effect te hebben. Gebruik van medium hangt verder af van financiën en toevalligheid. Wordt altijd geprobeerd aan te sluiten bij landelijke ontwikkelingen want dan kan dit groter worden aangepakt.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Geen echte problemen. Er bestaan geen echte strijdigheden. Regelgeving is vrij consistent. Duurzaamheid ten opzichte van andere doelstellingen kan voorkomen maar vormt niet echt een probleem.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Weet niet, daarvoor milieucoördinator benaderen.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

zie 19.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Terugdringen energieverbruik makkelijk. Alternatieve energie moeilijk, geloofwaardigheid ontbreekt, te duur en te experimenteel. Wordt geen gebruik gemaakt van maatregelen die

woonkwaliteit verminderen. Maatregelen voor woonkwaliteit effectief, zoals meer water in de stad. Automobility niet effectief; sluiten niet aan bij wensen van mensen.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Ondervind te weinig steun vanuit landelijke politiek om lokale politiek beter aan te sturen. Subsidievoorwaarden ontmoedigen gebruik ervan.

Hoe wordt het omzetten van beleidsplannen in uitvoering verbeterd bij gemeentelijke politiek??

In praktische uitvoering worden geen problemen ondervonden.

INTERVIEW GEMEENTE 16

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

95.000

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

@@@ nog opzoeken

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Stedelijk

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Beleidsmatig binnen de dienst Stadsontwikkeling, afdeling Stadsplanning bureau stedelijk beleid. Deelbeleid energie, DuBo, geluid en bodem binnen twee planbureau's bij dezelfde afdeling. Controle op DuBo vindt plaats binnen de afdeling Servicecentrum Bouwen, Wonen en Milieu (vergunningverlening en handhaving)

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Gebiedsgericht maatwerk met als doel het realiseren van een zo hoog mogelijk milieurendement in nauwe samenwerking met sociale en ruimtelijk-economische aspecten (waarden) zonder de gevolgen af te wentelen op toekomstige generaties. Bij deze begripsomschrijving wordt er vanuit gegaan dat duurzaamheid valt onder leefomgevingsbeleid.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Geen integraal beleid, wel deelbeleid op energie, dubo, bodem. Integraal beleid is momenteel in ontwikkeling.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

V Compacte stad met goede concurrentiepositie

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing) (duurzame energievormen; CO₂ reductie)

V Afvalreductie

V Vervoersplanologie

V Duurzaam bouwen

O Bedrijfsverplaatsingen

O Andere, namelijk .....

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Afstemming met andere beleidsterreinen en onderlinge samenhang. Het omzetten van een componentgericht beleid naar een gebiedsgericht beleid.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving?

Actief opgepakt, hoge prioriteit

Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente?

Nee, deze moeten beter op elkaar worden afgestemd, meerjarig collegeprogramma sluit hier bv. niet bij aan.

Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Is er voldoende inzicht t.a.v. de inhoud van het begrip duurzaamheid.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Problemen voorzien:

-Betrokkenheid bij begrotingscyclus

-Taakverantwoordelijkheid van en over budgetten

--> er is niks concreets begroot voor een dergelijk beleid.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Terugverdientijd is slecht in beeld te krijgen en uit te leggen; eenzijdige benadering.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Gebiedstyperingen; financieel beheer; proces- en programmamanagement; communicatie

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

NOVEM (klimaatbeleid), prov. subsidies, Interreg, ISV middelen voor uitvoering

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Op deelgebieden zoals bodem, geluid en energie wel. Lucht is bv. nog zeer vaag.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Op de diverse deelgebieden zoals bodem, geluid en energie wel (wel onderbezetting). Lucht nog helemaal niet.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Lokale duurzaamheidsspiegel is in steek. De nieuwe beleidsontwikkeling wordt wel middels een dergelijk proces opgezet na het creëren van voldoende intern draagvlak.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Buurtcontactambtenaren voor koppeling naar buurten en bewoners, milieuplatform, bedrijfsleven/KvK, projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties, omliggende overheden.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja, projectontwikkelaars en woningbouwcorporaties.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Er zijn alleen maar losse stukjes beleid afdwingbaar, geen totaalbeleid wat afdwingbaar is.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

TNO, NCDO, Stichting St. Guido, NOVEM en in beperkte mate VROM

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Bilateraal, praatje in de wijk, infoavonden. Goede afstemming ambities met wensen en behoeften bewoners.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Niet wettelijk verankerd en dus niet afdwingbaar, afh. van goodwill

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

idem als 18.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Horizon ligt verder dan monitoringsperiode. lange termijn effecten niet te bepalen.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Afh. van deelgebieden, geluids- en bodemnormen makkelijk toe te passen. EPL is lastig, daar moet keer op keer over onderhandeld worden.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Hoe duurzaamheid het beste inzetten binnen gebieden

Kennis inzake transformatie van thema's naar gebiedsgericht beleid

INTERVIEW GEMEENTE 17

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

41.000

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

2.468 ha

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Stedelijk, mede gelet op Parkstad Limburg

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Sector grondgebied, units bouwen&milieu; RO; Openbare ruimte

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Zodanig te handelen en te ontwikkelen dat ook toekomstige generaties kunnen bestaan (Brundland)

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Er is geen afgerond en vastgesteld beleid. Wel is in Parkstad Limburg verband een Duboconvenant afgesloten. In het verleden is verder een energiebeleidsplan opgesteld, echter dit is verlopen en niet meer actueel. In 2003 wil men ten aanzien van energie aansluiten bij het landelijk klimaatbeleid.

De gemeente heeft op dit moment geen financiële middelen (begrotingstekort) om beleid uit te voeren, derhalve staat ook het opstellen van beleid op een laag pitje.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

V Compacte stad met goede concurrentiepositie (gestart met herstructurering en inbreiding)

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

O Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing)

V Afvalreductie

V Vervoersplanologie (OV strategie en regionale ringstructuur)

V Duurzaam bouwen

V Bedrijfsverplaatsingen

O Andere, namelijk .....

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Er zijn aardige aanzetten gedaan maar door het financiële tekort van de gemeente komen deze aanzetten niet tot uitvoering.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Op ambtelijk niveau is de prioriteit hoog, echter er is geen geld voor de uitvoering waardoor er niet veel kan gebeuren. getracht wordt in projectverband wel een en ander te realiseren zoals bv. een energievisie voor een herstructureringsplan.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Gezien het begrotingstekort wordt er geen beleid opgesteld aangezien er geen geld is voor de uitvoering. Daarnaast wel bij een nieuwbouwproject een stimuleringsregeling opgezet voor de realisering van bewezen duurzaamheidsaspecten in nieuwbouw. Echter in de praktijk blijkt dat de meeste mensen toch traditioneel aan de slag gaan en deze aspecten negeren, vaak door gebrek aan kennis van hun architect. Dit ondanks het feit dat door de stimuleringsregeling de terugverdientijd aanzienlijk bekort werd en de te realiseren zaken in de toekomst dus ook een besparing voor de bewoners zouden opleveren.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Het verkopen van het 'product' naar een projectontwikkelaar is lastig. Veelal te maken met traditionele ontwikkelaars die vastgeroest zitten op hun oude ideeën.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Nee, gelet op het financieel tekort wordt hier weinig mee gedaan.

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Deze zijn nooit echt op een rij gezet.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Nee, nog niet echt (is thans te vroeg).. Effecten beoordelen moet wel een plek krijgen in de beleidsvorming.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

In principe wel.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Nu nog niet.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

woningbouwcorporaties, natuur- en milieuorganisaties, projectontwikkelaars

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Woningbouwcorporatie wil wel, projectontwikkelaar niet, deze hebben meestal andere belangen.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

NOVEM, regionaal dubocentrum, SENTER en adviesbureau's

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Gedacht wordt aan de gemeentepagina's in het lokale krantje en an de internetsite. Gezien prille stadium nog niet echt over nagedacht.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Er zou meer vaart achter gezet moeten worden om bewezen zaken in wet- en regelgeving te verankeren. Daarnaast zou er een soort economisch rapportcijfer moeten komen waardoor de consument duurzaamheid kan vergelijken tussen de diverse aanbieders van bv. woningen.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Er wordt in Nederland te lang en te veel gepraat zonder knopen door te hakken. Ons poldermodel is doorgedraaid!!

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Nog geen echte ervaring mee opgedaan.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Geluid en bodemnormen zijn tastbaar, lucht is lastig en energie is alleen op lokatieniveau meetbaar.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Zorg dat er een handleiding duurzaamheid komt voor de beleidsmensen die ook op de uitvoering ingaat en de communicatie.

Zorg voor wet- en regelgeving.

INTERVIEW GEMEENTE 18

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

50.670

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

2.217 ha

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

stedelijk

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Sector Stadsontwikkeling, afdelingen RO, milieu en bouwen, openbare ruimte

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Zorg voor de toekomst, Brundland definitie

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

ja, echter geen formeel beleidsplan duurzaamheid. Een en ander is gebaseerd op de diverse onderdelen welke ook in de uitvoering verwezenlijkt worden.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

V Compacte stad met goede concurrentiepositie

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing)

V Afvalreductie

V Vervoersplanologie (in mindere mate)

V Duurzaam bouwen

V Bedrijfsverplaatsingen (thans minder)

O Andere, namelijk .....

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Duurzaamheid is niet meetbaar op de meeste gebieden, alleen concrete realiseringen zijn meetbaar. een uitzondering vormt regenwaterinfiltratie.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en

daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Er wordt een middelmatige prioriteit aan duurzaamheid toegekend, er is geen overall beleid, daar waar niet belemmerend wordt het wel meegenomen. Dit is in overeenstemming met de ambitie van de gemeente.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Budgetten ontbreken vaak.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Het begrip duurzaamheid is wel te breed.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Processtructurende instrumenten, financiële instrumenten, communicatie

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Voor energie is dit bekend, overige niet.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Dit is heel lastig, is afh. van kennisniveau. Daarnaast spelen ook de verrassingen uit de markt een rol.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

kwalitatief: aanwezige kennis moet breder verdeeld worden over de organisatie

kwantitatief: tekort aan mensen

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

ja

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

woningbouwcoöperaties, burgers, novem, energiebureau

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

ja, met projectontwikkelaars

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

vooroordelen, gebrek aan kennis, financiën, bereidheid om zaken anders te bekijken (vastgeroest).

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

NOVEM, energiebureau, VROM en adviesbureau's

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Via projectcommunicatie

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Er is geen regelgeving een en ander is veel te soepel en te vrijblijvend. Zelfs een regionaal gesloten convenant wordt met voeten getreden.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Door het vrijblijvend karakter is handhaving onmogelijk.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Fysieke zaken zijn meetbaar, rest niet.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

energie wordt redelijk bijgehouden

geld en regulering zijn effectief

stimuleren alleen is niet effectief, wel uitdagend

communicatie is belangrijk en dan niet alleen folders maar ook echt praten en enthousiasmeren

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

In stedenbouwkundige plannen en bestemmingsplannen meer afdwingbaar kunnen optreden zoals thans wel het geval is met bodem en geluid.

Maak een tussenstap in afdwingbaarheid. Niet direct alles in regels, wel ervoor zorgen dat het economisch motief niet direct gebruikt wordt om maatregelen af te schrijven.

In het algemeen is het papieren werk prima geregeld maar is de uitvoering een probleem.

INTERVIEW GEMEENTE 19

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

30.000

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

1.733 ha

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Stedelijk

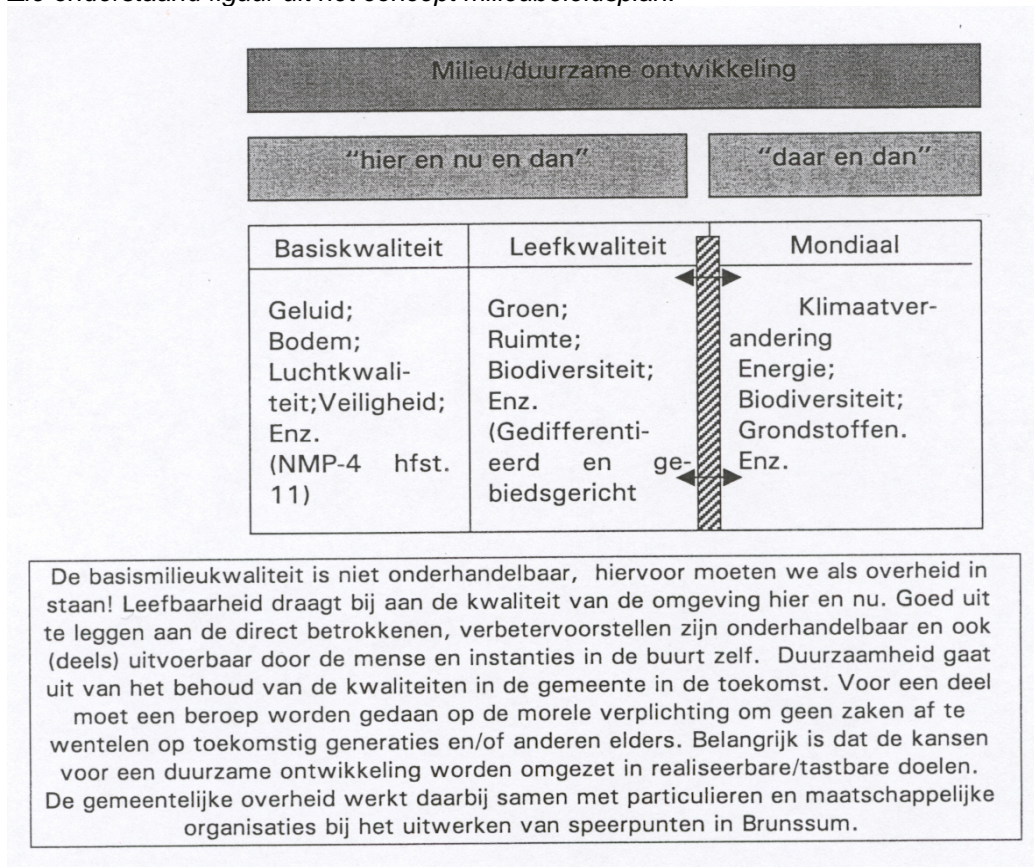
Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

sector ruimte en techniek

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Zie onderstaand figuur uit het concept milieubeleidsplan.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Nee, wel in ontwikkeling. Er wordt wel over nagedacht en sectoraal ook reeds in praktijk gebracht. Vormt wel een thema in het ISV programma. Er zijn nog geen ambities gevormd behalve 'de groene Parkstad'.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

V Compacte stad met goede concurrentiepositie

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

O Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing) (wel gewenst, echter niet in praktijk)

V Afvalreductie

V Vervoersplanologie

V Duurzaam bouwen

O Bedrijfsverplaatsingen

O Andere, namelijk .....

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Nog geen indicatoren vastgesteld, welke kentallen moet je gebruiken? Wel bekend is de mate van bodemverontreiniging.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Het leeft impliciet binnen beleidsvorming, er wordt echter nog niet volop gediscussieerd tussen duurzaamheid en economische belangen.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Weinig ruimte voor nieuwe zaken, dus schuiven met prioriteiten.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Middelen en organisatie (afdelingsoverstijgend).

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Juridisch, financieel, communicatie, planning

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

ISV en verder weinig bekend.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Nee, zover is men nog niet.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Op onderdelen kwantitatief wel (bodem geluid en bedrijven). Er is echter teveel versnippering.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Intern wel, extern nog niet door tijdsdruk. Moet wel gebeuren.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

woningbouwcorporaties, milieuorganisaties, bedrijfsleven, wijkteams, bewoners/geïnteresseerden.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Niet echt bekend aangezien milieu op een zijspoor staat bij het overleggen met deze partijen. Bouwen zit er wel bij, dus dubo is wel goed aangekaart.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

internet, buurgemeente, adviesbureau

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Deskundigheid nog niet in huis.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

Niet echt duidelijk.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Er is niet één beleid waardoor sterke verbrokkeling en slecht te handhaven.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Nee, geen ervaring mee.

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Te vroeg gezien beleidsontwikkeling.

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Begrip is moeilijk te bevatten, te abstract. Dit moet duidelijker wil het gaan leven.

INTERVIEW GEMEENTE 20

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

270.000 (regio)

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

@@@

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Beide aanwezig

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven

Leefomgeving

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Nadenken over het behoud van datgene wat waardevol is voor de langere termijn en dit in de praktijk brengen.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Op beleidsmatig niveau wordt bij regio parkstad Limburg continu een afweging gemaakt over de toekomst op alle leefbaarheids onderwerpen.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

V Compacte stad met goede concurrentiepositie

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing)

V Afvalreductie

V Vervoersplanologie

V Duurzaam bouwen

O Bedrijfsverplaatsingen

O Overige .....

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Met name financiële problemen en inzet van ambtelijke capaciteit bij de deelnemende gemeenten.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo

nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Regio parkstad Limburg heeft een profiel opgesteld dat erop gericht is om de economische structuur te versterken. In de kernpunten agenda zijn echter geen projecten opgenomen die direct onder de noemer milieu vallen. Wel zijn er volkhuisvestelijke en natuur ontwikkelingsprojecten opgenomen.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Met name wie betaald het een en ander. De gemeenten houden graag de knip op de beurs.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Hier heeft onze organisatie nauwelijks mee te maken.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Nee

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Ja

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Regio parkstad Limburg houdt zich met name bezig met proces begeleiding. Maar hierdoor is de regio voldoende in staat om de gevolgen van het beleid in te schatten.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Bij de grotere gemeenten is deze wel degelijk aanwezig. Echter door de economische afweging die bij deze gemeenten dikwijls wordt gemaakt sneeuwen de goede bedoeling vaak onder.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Af en toe.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Dit is moeilijk in de praktijk te brengen. Bij volkshuisvesting vindt er wel een breed overleg met alle markt partijen (inclusief huurders en kopers) plaats.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja, bij milieu met name met de adviseurs. Maatschappelijke partijen zijn nauwelijks bij milieuprocessen betrokken (met uitzondering van het dubo beleid, SKB-project (PAK-gewas onderzoek) en het waterplan).

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

We spreken vaak met vertegenwoordigers van bepaalde groepen. Het communicatie proces bij deze groepen is echter nog niet optimaal.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Ja

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Onvoldoende

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

De verschillende opvattingen tussen de provincie en de Rijksoverheid over tal van zaken.

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Er zijn weinig middelen die ingezet kunnen worden.

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

Geld problemen

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

Geen idee

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Nee

INTERVIEW GEMEENTE 21

Algemene karakteristieken van de gemeente

Hoeveel inwoners heeft uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

47.000 inwoners

Wat voor oppervlakte bestrijkt uw gemeente? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

2.532 ha

Is uw gemeente stedelijk of landelijk georiënteerd? (Eventueel door ons via andere bronnen op te vragen)

Stedelijk

Binnen welke dienst/afdeling wordt het begrip duurzaamheid ten aanzien van de fysieke omgeving vormgegeven?

Dienst Ruimtelijke Ordening en Beheer

Deze dienst heeft 7 afdelingen, waarvan er 4 duurzaamheid vormgeven, nl. VROG (Volkshuisvesting, RO en Grondbeheer), WVR (o.a. verkeer en mobiliteit), Groen, Milieu

Uitwerking van het begrip duurzaamheid in beleid

Kunt u een korte omschrijving geven van het begrip duurzaamheid?

Alles wat te maken heeft met eindige grond- en hulpstoffen wat zijn sporen nalaat voor toekomstige generaties.

Is er in uw gemeente sprake van een beleid (focus op de fysieke leefomgeving) gericht op duurzaamheid?

Ja, zit in het milieubeleidsplan

hergebruik van grond- en hulpstoffen

duurzaam bouwen

duurzaam beleid ontwikkelt zich en moet vaak worden bijgesteld. Vaker dan de tijdsperiode van het plan.

Kruis aan welke thema's voor uw gemeente van toepassing zijn in uw beleid:

V Voorkomen van problemen met bodem, water, lucht, geluid

O Compacte stad met goede concurrentiepositie

V Beheer van ruimte, natuur, biodiversiteit

V Minder inzet van fossiele brandstoffen (energiebesparing)

V Afvalreductie

V Vervoersplanologie

V Duurzaam bouwen

V Bedrijfsverplaatsingen

O Andere, namelijk .....

Welke problemen komt U tegen wanneer U de huidige mate van duurzaamheid van de fysieke leefomgeving moet aanduiden / in kaart moet brengen?

Het doel is om de milieudruk te verminderen. Het probleem wat je daarbij tegenkomt is dat sommige aspecten goed meetbaar zijn en gegevens beschikbaar hebben (bijvoorbeeld afval is goed meetbaar, aantal kg etc.), maar andere aspecten hebben zeer versnipperde gegevens of gegevens niet beschikbaar (bijvoorbeeld energieverbruik van huishoudens en bedrijven). Als de gegevens niet beschikbaar zijn dan is het lastig om de beginsituatie in kaart te brengen.

Er wordt gewerkt met een milieumonitoring waarbij verschillende gemeenten met elkaar vergeleken kunnen worden. Men laat bovendien een nulmeting bij bedrijven uitvoeren door de milieudienst. De milieudienst heeft daar een methode voor, maar stuit op terughoudendheid bij bedrijven. Op projectbasis loopt een milieubarometersysteem bij 20 a 40 bedrijven. Dit systeem is gerelateerd aan NMP-3 en NMP-4.

Samengevat: het hangt dus af van het onderwerp, beschikbaarheid van gegevens en medewerking uit bedrijfsleven of huishoudens of de beginsituatie in kaart kan worden gebracht.

Welke prioriteit wordt er aan duurzaamheid toegekend bij het opstellen van beleid t.a.v. de fysieke leefomgeving? Is dit in overeenstemming met de ambities van de gemeente? Zo nee, zijn er vragen over de manier waarop duurzaamheidsambities van de gemeente en daadwerkelijke beleidsdoelen beter op elkaar kunnen worden afgestemd? Wat zijn die vragen dan?

Steeds meer prioriteit. Duurzaamheid zit inmiddels in alle plannen verweven, maar niet overal met dezelfde betekenis. Bijvoorbeeld met duurzame bouw bedoelen ze eigenlijk hoogwaardige kwaliteit bouw.

De ambitie van de gemeente fluctueert. Het is meer inspringen op kansen en projecten. Het is dus niet zo dat er een algemene maatlat ligt waaraan duurzaamheid moet voldoen. De maatlat ligt op deelterreinen waar op dat moment de kansen en projecten liggen.

Zijn er tijdens de vormgeving van het beleid problemen naar voren gekomen op het gebied van de financiering van duurzame ontwikkeling? Wat waren die problemen?

Ja, voortdurend. De toepassing van nieuwe technieken vergt extra investeringen, b.v. dubbo-woningen zijn 15% duurder. Dat botst met andere belangen, bijv. volkshuisvesting wil goedkope woningen. Subsidies e.d. worden wel aangewend maar daar kun je niet op rekenen. Nog een goed voorbeeld zijn de zonnepanelen. De eerste panelen waren erg duur, nu zijn er al veel minder aanloopproblemen mee.

Welke problemen komt u tegen bij het concretiseren van het begrip duurzaamheid voor de inhoud van dit beleid?

Verschillende interpretatie van het begrip. Bijvoorbeeld een duurzaam winkelcentrum wordt uitgelegd als een winkelcentrum met hoogwaardige winkels (niet alleen ramsch-zaken).

Financien

Langere procedures, omdat er een aparte studie moet worden gedaan naar duurzaamheid Milieu moet voorin het project instappen, anders kan je niet meer bijsturen. Dit is echter (nog) niet geborgd.

Weet u welke instrumenten u kunt gebruiken voor het uitvoeren van dit beleid?

Subsidieregelingen, milieumonitor, milieubeleidsplan, draagvlak verkrijgen (= communiceren).

Weet u welke financiële middelen/subsidies er beschikbaar zijn voor het beleid vorm te geven danwel uit te voeren?

Variabel, o.a. gemeentelijke subsidies.

De weg is erg moeilijk te vinden in subsidieland. Vaak hoor je dat subsidies bestaan via toevalligheden, collega's of bureau's die bellen voor een opdracht. Bovendien kennen alle subsidies eigen regelingen.

Bent u goed in staat om de effecten van het beleid voor de fysieke leefomgeving in te schatten? Zo nee, hoe zou dit verbeterd kunnen worden?

Bodem, stank en geluid zijn goed meetbaar, en goed in te schatten.

CO2, klimaatbeleid, duurzame materialen zijn niet goed meetbaar en niet goed in te schatten.

Een verbetering zou kunnen zijn: b.v. gebiedsgericht beleid, gebiedstypologie: een 'rustige' woonwijk voldoet aan bepaalde eisen. In Rijnmond is een handreiking hiervoor in ontwikkeling, zodat gemeenten kunnen zien of zij deze kwaliteiten halen in de woonwijk.

Is er voldoende technische kennis aanwezig om duurzaamheid in de praktijk vorm te geven? Zo nee, aan welke technische kennis ontbreekt het dan?

Neen, zouden ze ook niet willen. De technische kennis wordt ingekocht, via handreikingen, andere overheden of adviesbureaus.

Communicatie over duurzaamheid met derden

Werkt de gemeente het begrip duurzame ontwikkeling uit door een breed maatschappelijk proces op te zetten waarin verschillende partijen gezamenlijk aan duurzame ontwikkeling werken?

Ja, xxx is zeer actief om te laten meedenken.

O.a.: commissie natuur en milieu, projectontwikkelaars, wijkoverleg, nutsbedrijf, milieudienst, andere overheden.

Weet u welke partijen u hiervoor moet benaderen cq. met welke partijen werkt u samen?

Ja, zie vraag 12.

Werkt u ook in de planontwikkeling met andere partijen samen?

Ja, zie vraag 12.

Welke problemen komt u tegen bij het informeren en samenwerken met deze partijen?

Met name tijd en geld.

Bij burgers: tijd, aandacht, draagvlak en interesse ontbreekt vaak.

Bij convenanten: tijd, aandacht, geld.

Bij bedrijven: communicatie, bijv. het probleem is deel van een groter geheel, maar zo zien de bedrijven het niet.

Weet u bij wie u terecht kan als u advies nodig heeft over beleid gericht op duurzaamheid?

Ja, maar dit is wel vaak versnipperd. O.a. NOVEM, VROM, EZ, het is echt enorm verspreid. Een loket ontbreekt.

Weet U welke communicatiekanalen het meest effectief zijn om duurzaamheid onder de aandacht te krijgen van alle actoren? Bijvoorbeeld: Hoe 'verkoopt' uw gemeente duurzaamheid aan de inwoners? Welke problemen worden daarbij ondervonden?

Ja, hier is wel ervaring mee. Communicatie moet worden aangepast aan de schaal en de doelgroep. Het blijft moeilijk. Herhalen van de boodschap is belangrijk. Het is vooral lastig om zeker te weten of je de mensen bereikt, en soms veroorzaakt je onbedoeld verkeerde beeldvorming.

Burgers moeten telkens anders benaderd worden. Bijvoorbeeld bij een duurzaam wonen project is gebruik gemaakt van brieven, tentoonstelling, krant, etc. Zonneboiler en – panelen zijn onder de aandacht gebracht.

Uitvoering en evaluatie van beleid

Welke problemen komt u tegen bij de regelgeving t.a.v. duurzaamheid in de leefomgeving?

De regelgeving is moeilijk, slecht toegankelijk en moeilijk toepasbaar, b.v. het Bouwbesluit en het Bouwstoffenbesluit. Er is veel kennis voor nodig om deze regelgeving te hanteren.

Verder stuit je op economisch belang versus milieubleng. Soms is meer dwang gewenst i.v.m. strijdige belangen (b.v. RO <----> milieu).

Welke problemen komt u tegen bij het handhaven van duurzaamheidsbeleid?

Het is moeilijk om duurzaamheid te monitoren. De handhaving van vergunningen is uitbesteed aan de DCMR Milieudienst Rijnmond. Afdwingbaarheid van duurzaamheid is moeizaam, lange procedures, alleen zware middelen staan ter beschikking terwijl soms lichte middelen gewenst zouden zijn. Bijvoorbeeld een belasting, boeten of heffing (vergelijkbaar met ecostroom).

Welke problemen komen naar voren bij het meten en evalueren van de resultaten van het beleid?

*Beschikbaarheid van gegevens laat te wensen over.
Niet altijd meetbaar*

Welke beleidsmaatregelen zijn meer en welke minder effectief bij het uitvoeren van beleid gericht op duurzaamheid?

*Financieel beleid is effectief, bijv. afvalpreventie, snelle terugverdiertijden.
Minder effectief: het Bouwstoffenbesluit is zo in detail uitgewerkt dat er geen draagvlak voor is. Bijvoorbeeld: er was een zeer groot dak waar een klein deel uit vervangen moest worden. Voor dat kleine deel moest de hele procedure doorgelopen worden. Dat is onzin.*

Heeft u nog vragen over duurzaamheid die niet in dit interview naar voren zijn gekomen?

Nee.

InCompany **Milieuadvies**

faculteit Natuurwetenschappen
Open Universiteit Nederland
Postbus 2960
6401 DL Heerlen, NL
tel. 045-5762877
nw.sec@ou.nl
www.ou.nl/nw

OpenUniversiteitNederland